ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓު

[2021] SC 55

2019/SC-A/93

ޝަރީޢަތް ނިޔުނުގޮތް

ރަފްޢަތު މުޙައްމަދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް

މަހާޒު ޢަލީ ޒާހިރު

ޑރ. އަޒްމިރަލްޑާ ޒާހިރު

ޑރ. މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް

ނިޔުނު ތާރީޚު

23 ޖޫން 2021

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ

2016/HC-A/436

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް

ޖަޢުފަރު މުޙައްމަދު، ސ. މީދޫ، މާފު

ޤާނޫނީ ވަކީލު: މަޙްފޫޒް ސަޢީދު، ޙަސްބަލާ

ކޮންސަލްސް

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ޤާނޫނީ ވަކީލު: ސީނިއަރ ޕްރޮސިކިއުޓަރ

އެސިސްޓެންޓް މުޙައްމަދު އާދިލް ޢަބްދުﷲ،

ސީނިއަރ ޕްރޮސިކިއުޓަރ އެސިސްޓެންޓް އަޙްމަދު

ނަޢުޝާދު

بسم الله الرحمن الرحيم

ޖަމްޝަދު މުހައްމަދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

[2021] SC 55

ފަނޑިޔާރު މަހާޒް ޢަލީ ޒާހިރުގެ ރައުޔު (ފަނޑިޔާރު ޢ.ރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު އަދި ފަނޑިޔާރު ޢ.ރ. މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް ތާއީދު ކުރައްވާފައި)

ތަޢާރުފު

1. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/436 ޤަޟިއްޔާއަށް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫންކަމުގައި ބުނެ ސ. މީދޫ، ޖަމްޝަދު މުހައްމަދު (ދިވެހިރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A341803) އެ ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ބަލާ މައްސަލައެކެވެ.

2. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް

3. 2015 ނޮވެމްބަރު 02 ވަނަ ދުވަހު ހއ. ހޯރަފުށި، އާރޯ، އަޙްމަދު މަޙްފޫޒު އާއި، ދ. ހީރޯ މުހައްމަދު އުބައިދު އިބްރާހިމް އާއި، ތ. ތިމަރަފުށި، ވިލާ، ޖިހާން އަޙްމަދާއި، ސ. މީދޫ، ޖަމްޝަދު މުހައްމަދު، މި ހަތަރު މީހުން ބައިވެރިވެގެން "އިމްޕްރޮވައިޒްޑް އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިވައިސް" (އައި.އީ.ޑީ) އެއް ހަދައި މުލިއާގެ ކައިރީގައި (ނޫރާނީ ގޯޅިގައި) ޕާކު ކޮށްފައި އޮތް ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު AC2A P1103 ޕިކަޕްގެ ބޮޑީގެ މަތީގައި އެ އުޅި ބަހައްޓާފައި އޮތް ކަމަށް ތުހުމަތުކޮށް ދައުލަތުން މި ހަތަރު މީހުންގެ މައްޗަށް ޝަރީޢަތުގައި ދައުވާ އުފުލިއެވެ.

4. ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

5. މި ހަތަރު މީހުންގެ ތެރެއިން އަޙްމަދު މަޙްމޫދުގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވަނީ ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[1] 06 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ގުޅިގެން، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލެއް ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއެވެ. ޝަރީފް މުޙައްމަދު ހިމެނޭ ގޮތުން ބާކީ ތިން މީހުންގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވަނީ އެ ޤާނޫނުގެ[2] 06 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ގުޅިގެން، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލެއް ކުރުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއެވެ.

6. މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާ އުފުލުނު ހަތަރު މީހުންގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކަނޑައެޅިއެވެ. އަދި ކުށުގެ އުޤޫބާތުގެ ގޮތުން ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 06 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ގުޅިގެން އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން އަޙްމަދު މަޙްމޫދަށް 20 (ވިހި) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމަށް ޙުކުމްކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މުޙައްމަދު އުބައިދު އިބްރާހީމާއި ޖިހާން އަޙްމަދާއި، ޝަރީފް މުޙައްމަދު، 17 (ސަތާރަ) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމަށް ޙުކުމްކުރިއެވެ.

ހިޔާލު އޮތް ފަޒީލާ

7. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާ އުފުލުމުން އެންމެ ފުރަތަމަ އޮތް އަޑުއެހުމުގައި ޝަރީފް މުޙައްމަދު ދަޢުވާއަށް އިންކާރު ކުރިއެވެ.[3] ނަމަވެސް ދެވަނަ އަޑު އެހުމުގައި ދަޢުވާގައިވާ ގޮތަށް ކަންކަން ވެފައިވާކަން ތަފްސީލުކޮށް ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ.[4] މި ވާހަކަ ތަކުގައި ދަޢުވާގައިވާ އަޑިއާއި އަދި ޝަރީފް މުޙައްމަދާއި ޖިހާން އަޙްމަދާ ދެ މީހުންގެ ވެސް ރައްދު އެއްގޮތް ކަމަކީ، އެކަން އެއްވެސް ދީނާ އެ

[1] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015

[3] 29 ފެބްރުއަރީ 2016 ގައި ޝަރީފް މުޙައްމަދު ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ދީފައިވާ ބަޔާން.

[4] 10 މާރިޗް 2016 ގައި ގައި ޝަރީފް މުޙައްމަދު ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ދީފައިވާ ބަޔާން.

އެއީ ހުރުމުގައި ބައިވެރިވެފައިވާނެ ކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އެ އެއީ ބާއްވަން ނިޔަތް ގޮތުގައި

އެކަމުގެ މަޤްޞަދު އޮޅާ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

8. ޖަލްސާގެ މުޤައްރިރު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ބަޔާންކުރި،

ފަހަރު ކޮށްފައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެމަނިކު އޮޅުވާ ދައުލަތުގެ ވަކީލުންގެ ގޮތުން

ހަމަ އެ ހުށަހަޅަން ނިސްބަތު ކުރުން ފުރަތަމަ އެހެން ހުށަހަޅަން ޖަލްސާގެ މުޤައްރިރު

ދިފާޢުވާކަމެވެ.[5]

9. ޖަލްސާގެ މުޤައްރިރު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހަމައެހެން އާ ބައްދަލުވުން ދެއްކި

ވަކީލުން ބަޔާންކުރި، މި ހުށަހެޅި ވަކި ދެކޮށް ހަމައެހެން ހަދާ ހަވާލު އެއްޗެއް ނުންކުރީ،

އެއީ "ކުޑަކުޑަ"، "ފޫޓާ" އެއްޗެއްކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.[6]

10. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތް އޮފީސް ފަރާތުންކަށް ދައުލަތަށް ހިންގާފައިވާ ކަމުގައި ބަލައި ދައުލަތުން

ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މި ހުށަހެޅި ފުރަތަން ޖަލްސާގެ މުޤައްރިރު ދެކޮށް ބޭންކުންކުރިއަސް

ދައުލަތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހަމައެހެން އަދި ހަވާލު އެއްޗެއްކަން ސާބިތުކުރަން ދިނުމުގެ ގޮތުން

ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މޯލްޑިވިއަން ނޭޝަނަލް ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީ (އެމް.އެން.ޑީ.ޕީ) އިން

ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ "އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން" ރިޕޯޓާއި، އެ ރިޕޯޓް ގެނެސް އެމް.އެން.ޑީ.ޕީ ގެ

ވަރަށް ބޮޑު އަދަދަކަށް ފަހުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދިފާޢުވާ ހުށަހަޅާފައެވެ.[7]

11. މި މައްސަލައިގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ޖަލްސާގެ މުޤައްރިރުގެ ވަކީލުން ކުރި ސާބިތުވާކަން

ކަށަވަރުކުރުމުގައި ޖަލްސާގެ މުޤައްރިރުގެ ދިފާޢުގައި މި މައްސަލައިގައި ވަކި ދެކޮށް ހަމައެހެން އަދި

---

[5] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި 10 މާރިޗް 2016 ގައި ޖަލްސާގެ މުޤައްރިރު ދިފާޢުވާ ބަޔާން

[6] އިބިދ.

[7] މި އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން ރިޕޯޓާ ހުށަހެޅި ސިޔާސީ ގަވާއިދުން 2 މާރިޗު 14 ދުވަސްވަރުން 16 ފެބްރުއަރީ 2016 ގައި މޯލްޑިވިއަން ނޭޝަނަލް ޕާޓީގެ އެކްސްޕާޓް ކޮމިޓީ އެޖެންޑާ ޑިސްކަޝަން ޕޭޕަރ ފައިނޭންސްކޮށް ކުންފުނި ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ 2 ސަފްހާގެ ރިޕޯޓެވެ. މި ރިޕޯޓުގައި ރިޕޯޓާ ގުޅޭގޮތުން ބޭނުންކުރެވިދާނެ ނަންބަރުތައް ހިމެނިގެން ނުވެއެވެ.

ކުރޭކުރޭ އެއްޗެއްކަން އޭނާއަށް ސާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވާކަން ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. އަދި އެ އަ.އި.ޖެ އަލީ އަސްލަމް އެއްޗެއްކަން ސާބިތުވަނީ ކުރިން ބުނެވުނު އެކްސްޕާޓް އެޕިޑިއަން ރިޕޯޓާއި، އެ ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން ފޮރެންސިކް އޮފިސަރ އަޙްމަދު ޝަރީފްގެ ހެދިފައިވާ މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[8]

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ގޮތް

12. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ފާރޫޤާ އެއްގޮތަށް ނުނުކުމުގައި ދެކިގެން ޖިނާއީ މުރާފިޢާތުގެ ޤާނޫނުން އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވެއެވެ.

13. ޖިނާއީ މުރާފިޢާތުގެ ޤާނޫނުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުގެ 11 (އެގާރަ) ނުކުތާއެއް ފާހަގަކޮށް އެ ނުކުތާތަކާ ގުޅޭ ތަފްސީލުތައް ވަރަކަ ދަށްކާފައިވެއެވެ. މި ނުކުތާތަކުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ވަރަކަ ދަށްކާފައިވަނީ މި މައްސަލައިގައި ޝާހިދު މައްސަލައެއްގައި ކުރީ ސާބިތު ކުރުމަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ހެކި ލިބިފައިނުވާއިރު، ޖިނާއީ މުރާފިޢާތުގެ މައްޗަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކުރީ ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި އޮތް އުސޫލުގެ މައްޗަށެވެ.

14. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ޖިނާއީ މުރާފިޢާތުގެ މައްޗަށް އުފުލުން ދައުވާގައި ވާނީ އަ.އި.ޖެ އަލީ އަސްލަމް އަ.އި.ޖެ އެއްކަލާއި، މި މައްސަލައިގައި ޖިނާއީ މުރާފިޢާތުގެ މައްޗަށް ކުރީ ސާބިތު ކުރުމުގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އެ ހެކިތަކުގެ މައްޗަށް ބަރޯސާވެ ހެކިތަކާ އެއްގެ މައްޗަށް ބަރޯސާވެ ކުރީ ސާބިތުކުރެވިދާނެ ހެކިތަކެއްކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ޖިނާއީ މުރާފިޢާތުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް ހައިކޯޓުން ދަމަހައްޓާފައި ވެއެވެ.

[8] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓު، ފާހަގަ ކުރެވޭ 26 ވަނަ ނުކުތާ، ސަފުހާ 13

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފު ކުރި ނުކުތާތަކާއި އެ ނުކުތާތަކަށް ދިރާސާ ބަލައިލުން

15. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/436 ޤަޟިއްޔާގައި ބުނެވިފައިވާ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނުނިންމުމުގައި ބުނެ ޖަލްސާ މުޅިއެއްކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އަންނަނިވި ތިން ނުކުތާ ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ.

15.1 ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަމްބަރު 2016/HC-A/436 ޤަޟިއްޔާއާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާއިން[9] ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބަލައި ހުކުމްކުރި ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާ އިތުރަށް ތަފްސީލު ކުރަމުން ކުރިޔަށް ކޯޓުން ބަޔާންކޮށް މުޅިއެއްކޮށްގެ މައްސަލަ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތު ކުރުމުގައި ބަލައިގަންނަން ކުރުމުގެ ކުރިން ސާބިތުކުރުމަށް، އެ އިޖުރާއަށް ހިންގާ ކުރުމުގެ ކުރިން ސާބިތުކުރެވެން، ހަ. ހުރިހާ އަދި އަންނަނިވި މަޢުލޫމާތު މައްސަލަ އެ ކޯޓުން ކުރި ބުނުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން[10] ބަލައި ކަނޑައަޅާ އިރު، އެ ސާބިތުވުމުގައި ބަޔާންކޮށް މުޅިއެއްކޮށްގެ މައްސަލައިގައިވެސް ހުރި ހަމަ އުފެދިއްޖެ ކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

15.2 ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ބަލައިގަނެވޭނެ ހެކިތަކުގެ ގާނޫނުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުވަތަ، ޖިނާއީ ގާނޫނުގެ ގާނޫނު[11] 04 ވަނަ މާއްދާއާއި 05 ވަނަ މާއްދާގެ އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރުމަކާ ނުލައި މައްސަލައިގައި އެކަށީގެންވާ ޝައްކު އުފެދިފައިވާކަން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމާ މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

[9] އާމިނަތު ޝަރުފާ ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
[10] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/424 ޤަޟިއްޔާ
[11] ޤާނޫނު ނަމްބަރު 32/2015

15.3 މިންވަރަ ނުކުތުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވެފައިވާ ހާލަތަށް ފެންނަން އޮތް ޝަރީޢަތްތަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރުމަކާނުލައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަދުލުވެރިކަމުގެ މަބްދައާ ޚިލާފަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބެލެން ހުރަހެއް ނުކުތުމެވެ.

16. ޖިނާއީ މުރާފަޢާތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު ދެކުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

16.1- ޖަރީމާތަކުގެ އަމަލު ހިންގި ފަރާތުގެ މައްސަލަ ދަށުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ނަމަވެސް އެ އަމަލު ހިންގުމުގައި ބައިވެރިވިކަން ސާބިތުކޮށް ދެވިއްޖެނަމަ، ބައިވެރިވި ފަރާތުގެ މައްސަލަ ޖަރީމާތަކުގެ އަމަލުތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދަށުން ސާބިތު ކުރެވިދާނެކަމަށާއި އަދި މިއީ ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އަމަލު ކުރާ އުސޫލެއްކަން ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން އެނގޭކަމަށާއި، އަދި މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، އަޙްމަދު މަޢްރޫފުގެ މައްސަލަ ކުރިމަތިލާ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދަޢުވާއަށް އޭނާ އިންކާރުކޮށް، އޭނާގެ ދިފާޢުގައި ހުކުން ހުށަހަޅާފައިވާއިރު، ޖިނާއީ މުރާފަޢާތުގެ ކޯޓުން އިޢުތިރާފުވެފައިވާއިރު، ދިފާޢުގައި ހުށަ ހުށަހަޅާފައިވާ ނުވާކަމާއި، އަދި ޖިނާއީ މުރާފަޢާތު ކޯޓު އަމަލުތަކުގައި ބައިވެރިވެފައިވާކަން ޖިހާން އަޙްމަދު އެކަނިކަމުގައި ކުރިމަތިލާ ކޯޓުގައި ބުނެފައިވާކަމާއި، ފިލާއިރު، އަޙްމަދު މަޢްރޫފުގެ މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ކަންކަން މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤު ނުކުރެވޭނެކަން.

16.2- މި މައްސަލައިގައި ޖިނާއީ މުރާފަޢާތުގެ މައްސަލަ ކުރިމަތިލާ ކޯޓުން ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅި މައިގަނޑު އަސާސަކީ މި މައްސަލައިގައި ހިފުނު އިތުރު މީހާ ބައިވެރިވެގެން އަހުލިޖެ އެއް ތަކެތިކޮށްގެން، އެ އެޗް ޑީޕޮސިޓީގެ ކަރުޑޭގައި ޖެހި ކޮންޓެއިނަރ އޮތް ޖިލާކުއްޕާގެ ބެޖިރި މަޖީގައި ބޮއްވާފައިވާކަމަށް ވެފައިވާ އިއްތިފާޤު ކަމާއި، އަދި މި އިއްތިފާޤު ގުޅިގެން

އިތުރު ހުއްޖަތާއި ފަރީޤާ އެ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނުކަމަށާއި މި ގޮތުން މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްގެ އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިސްޕޯސަލް ޔުނިޓްގެ ޕްރެސިޑެންޝަލް ސެކިއުރިޓީ ޑިވިޜަން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ "އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން ރިޕޯޓް"ގައި މި އައި.އީ.ޑީ ގެ ތަފުސީލުތަކެއް ހިމެނިފައިވާކަމާއި، އަދި މި ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން ތަފުސީލުކޮށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ވޮރަންޓް އޮފިސަރ އަބްދުލް ހަލީމް ކުރިމަތިން ކޯޓުގައި ހެކިބަސް ދީފައިވާކަމާއި އަދި މި ރިޕޯޓާއި، ވޮރަންޓް އޮފިސަރ އަބްދުލް ހަލީމްގެ ހެކިބަހުން މި ހާދިސާގައި ފެނުނު އައި.އީ.ޑީ އަކީ އަސްލު އެއްޗެއްކަމާއި، ގޮވުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިގެންވާ އެއްޗެއްކަން އެނގޭކަން.

ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަންކަން

17. ޖިނާއީ މުޤައްދަމާގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އަންނަނިވި ކަންކަމުގައި ނިންމުންތައް ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށްކަން ނުވަތަ ނޫންކަމާމެދު ގޮތެއް ނިންމަންޖެހެއެވެ.

17.1- ޖަރީމާގެ ޢަމަލެއް ހިނގި ކަމުގެ ކުރި ސާބިތުވެގެން، ހއ. ކުރަފުރި އާޒާ އަބްދުއްލަ މަޤްދޫރުގެ މައްޗަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކުރި ޙުކުމް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ބާތިލު ކޮށްފައިވާ ސަބަބުތަކަށް ޖިނާއީ މުޤައްދަމާގެ މައްސަލައިގައި ހަމަ އެފަދައިން ހުށައަޅާ ޖިނާއީ މުޤައްދަމާގެ މައްޗަށް ކުރި ޙުކުމް ހައިކޯޓުން ދެމެހެއްޓުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ[12] 05 ވަނަ މާއްދާއާއި، ސުޕްރީމް ކޯޓުން އާދަމް ޝަރަފު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ފައިސަލާގައި[13] ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވެފައިވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަން.

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[13] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/34 ފައިސަލާ

17.2- ޢަބްދުﷲ މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމުގައި ކުރުގެ އުސޫލުތަކަށް ފުރިހަމަވެފައިވާކަން
ނުވަތަ ނޫންކަމާއި، ޝަރީޢަތް މަސައްކަތުގެ ޤާނޫނުގެ[14] 04 ވަނަ މާއްދާއާއި 05 ވަނަ
މާއްދާގެ އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްފައިވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަން.

17.3- އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ނެތި މިންވަރަށް ޢަބްދުﷲ މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ކުރި ސާބިތުވާކަން
ނުވަތަ ނޫންކަން.

18. ޢަބްދުﷲ މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާއާއި، ދެވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ޢަބްދުﷲ
މުޙައްމަދު ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ތަފްސީލުތަކަކީ އެއްކަމެއް ކަމުގައިވާތީ، އެ ދެ ނުކުތާއާމެދު ގޮތެއް ކަނޑައަޅާނީ
އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާއާމެދު ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމުން ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

<u>ކޮމިޓީ މީހާގެ ބަހުސް ޖަލްސާތަކުގައި، ކޮމިޝަނުގެ އަމަލުތަކުގައި ބައިވެރިވާ މީހާގެ ބަހުސް ދެއްކެވުން</u>

19. ޢަބްދުﷲ މުޙައްމަދުގެ ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައި ޢަބްދުﷲ މުޙައްމަދު ފާހަގަކުރައްވަނީ، އެކަމުގެ
މައްޗަށް ތަޙްޤީޤު ކޮށްފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ އަމަލުތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކޮމިޓީ ތަޙްޤީޤު ކޮމިޓީގައި،
މި ޝަކުވާގައި ޝަރީޢަތުގެ އަމަލު ހިންގިކަމުގެ ކުރި ސާބިތުވެ، އަދިކަމު މަސްއޫލުގެ މައްޗަށް ކުރި
ބުރުގެ ހައިކޯޓުން ބޭއްވެވި ޢަބްދުﷲ މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ބުރުގެ ބޭއްވި
ބަހުސްތަކުގެ ސަބަބުން ... މިގޮތުގެ މައްޗަށް ހިންގާކަމުގައި އެއް ބަޔަކު ކަމަށާއި،
ތަޙްޤީޤު ކޮށްފައިވާ އެއް ހިންގަވާފައިވާ ކަމަށާއި، މި ގޮތުން ދެކޮޅު ހުށަހެޅުމުގައި އެއް
ހިމެނޭ ކަމުގައިވާކަމެވެ. އަދި މި ހުށަހެޅުމުގައި ޢަބްދުﷲ މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ބުރުގެ
ދަޢުވާކުރުމަށް ނިންމުމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[15] 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ
02 ވަނަ ނަންބަރާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އިޞްދާރު ކުރެއްވި ... <u>ފ. ޖުޑީޝަލް</u>

14 ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015

15 ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[16] މައްސަލާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމަށެވެ.

20. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ[17] 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 02 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި "މައްސަލައާ އެއްގޮތް އެހެން މައްސަލަތަކުގައި ހ ކޯޓުން ކުރިން ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް ނުވަތަ ހ ކޯޓަށްވުރެ މަތީ ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް" އަށް ފަނޑިޔާރުން ޢިނާޔަތް ކުރަންވާނެ ކަމަށެވެ.

21. އަދި ތަފްޞީލުކޮށް މުރާޖަޢާކުރުމުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އާމިނަތު ބަސްރަތު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[18] މައްސަލާއިން ފާހަގަ ކުރަށް ހ މައްސަލާގެ ފާހަގަ ކުރެއްވުން ނުކުތާތަކުގެ 06 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، "... ހުރިހާ ދަރަޖަތަކުގެ ކޯޓުތަކުން ފަނޑިޔާރުން ދަށުކޯޓުތަކާ ދަރަޖަތަކާއި، ހ ދަރަޖަތަކުން ކުރާ އިސްތިއުނާފުތަކުގެ[19] މައްޗަށް ބަލައިގެން، އަދި ތަބާވާ މިންވަރަށް އިޖްތިހާދު[20] ވެގެން ފެނުނު ކުރެއް ސާބިތުވެއްޖެ ކަމަށް ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި ޙުކުމް ކުރެވޭނީ ނުޖެހެނީ އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ޖިނާއީ މައްސަލައެއްކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ." މި އިބާރާތެވެ.

22. އެއް ހާދިސާއަކާ ގުޅިގެން އެއް ބަޔަކަށް ހިންގައި ހ ބަޔަކު ކޯޓުތަކުގެ މައްޗަށް ކުރި މިހާރު ހ ކޯޓުގައި ބައިވެރިވާ މީހުންގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލިދާނޭ ހާލަތް ދުރުކުރެވިދާނެއެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައަކާ އެއްގޮތަކަށް މި ފަދަ ހާލަތްތަކުގައި ހ ޝަރީޢަތުގައި މީހުންގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވާ ޝަރީޢަތް ހިންގައި މައްސަލަ ނިންމިދާނެއެވެ.

---

16 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާ

17 ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

18 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާ

19 "އިސްތިއުނާފު" މިއީ އަރަބި ލަފްޒެކެވެ. މި ބަހުގައި މި ލަފްޒުގެ މާނައަކީ "ދަރަޖަތަކުން ނަޒަރުކުރުން" އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޝަރީޢަތް ކަމެވެ.

20 "އިޖްތިހާދު" މިއީވެސް އަރަބި ލަފްޒެކެވެ. މި ބަހުގައި ބާރުއެޅުން ... ނުވަތަ ކަނޑައަޅާފައިވާ ދީނީ ހުކުމް ސާބިތުކުރުމުގައި ކުރާ މަސައްކަތެވެ.

23. ޖިނާއީ މައްސަލަތަކަކީ، އެ މައްސަލަތަކުގައި ކުށް ސާބިތުވެ ކަނޑައެޅޭ ޢުޤޫބާތް ފަރުދީގޮތުން ކުށް ސާބިތުވާ ކޮންމެ ދިރާކަ އުޅުއްވަނީ މައްސަލަތަކެކެވެ. އަދި ޖިނާއީ މަސްއޫލިއްޔަތު ބިނާވާނީ ތުހުމަތު ކުރާ ފަރާތުގެ ޢަމަލާއި، ނިޔަތާއި ނުވަތަ މަޤްޞަދު ކަމުގައިވާއިރު، މި ކަންކަމުގެ މައްޗަށާއި، މި ޤާނޫނުގެ އެހެނިހެން ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތް ކުރުމަށްފަހު، އެއް ޝަރީޢަތުގައި ހިމެނޭ ބައެއްގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާ ގޮތް ބަލާފައިވާ އިތުރުން، ކުށް ސާބިތުވާ ހާލަތުގައި އަންނާނެ އަދަބު ބަލާފައިވަނީ އެކަށީގެންވެއެވެ.[21]

24. މި ސަބަބުތަކަށްޓަކައި، ޖިނާއީ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލާ ކޯޓުގެ މިޒާނުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅުމުގައި އެ މިޒާނާ ދެކޮޅަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ކޮންމެ ހެކިތަކެއްކަމާއި، އެ ހެކިތަކުން އެ މިޒާނާ ދެކޮޅަށް ލިބޭ ހެކީގެ ބުރަދަން ވަޒަންކޮށް، ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ މިޒާނާ ނިސްބަތުން ދެނެގަންނަން ޖެހެއެވެ. މި އުސޫލުން، ވަޒަންކޮށް ކުށް ސާބިތުވާކަން ކަނޑައެޅުމުގައި، އެއް ހާދިސާއަކާ ގުޅިގެން ގިނަ ބައެއްގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ދަޢުވާކުރުމުން ނަމަވެސް އެ ހާދިސާ އިންސާނުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތު ވާއި، ނުވުމުގެ އިހުތިމާލު އޮންނަނެއެވެ.

25. ނަމަވެސް، އެއް ހާދިސާއެއްގައި ދަޢުވާލިބޭ ހުރި ޢަމަލުތަކުގެ މައްޗަށް ލިބިފައިވާ ފަދަ ހެކިތައް ބަލައި ނުގަތުމަކީ ނިސްބަތުން ނަމަވެސް، އެ ކަމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާލިބޭ ހުރި ފާސްކުރެވޭ ޢުޤޫބާތަކީ ހަމަހަމަކަން މަންޒު ލިބިދާނެއެވެ. މިސާލަކަށް ޤާނޫނާ ހިލާފަށް ކުޑަ ކުއްޖަކާ ޖިންސީ ފަދަ ޢަމަލުތަކެއް ދަޢުވާލިބޭ ހުރި އެކަށީގެންވާ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ހެކި ލިބުން ނަމަވެސް، އެ ހެކި ބަލައި ނުގަތުމަކީ ނިސްބަތުން ނަމަވެސް، އެ ހުރި ފާސްކުރެވޭ އެކަމުގެ މަންޒު ލިބިދާނެއެވެ.

26. ގިނަ ބައެއްގެ މައްޗަށް އެކުގައި ދަޢުވާ ކުރެވޭ ހާލަތުގައި ދަޢުވާ ލިބޭ ކަމެއް މިޒާނާ ދެކޮޅަށް ހުށަހެޅޭ ހެކިތައް ވަޒަން ކުރަންޖެހޭ އުސޫލަކީ، މިހާރު ޢަމަލުކުރެވޭ ކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 30 ވަނަ

[21] އަހްމަދު ޝިޔާމް ވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް، [2021] SC 33، ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު (ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު އާއި ފަނޑިޔާރު ޙުސްނުއްސުޢޫދު ޤާސިމް ކުރައްވާފައިވާ)، 58 ވަނަ ޕެރެގްރާފު

މާއްދާގެ (ނ) ގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލެކެވެ. އެ އަކުރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "އަންނަނިވި ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ސަބަބަކާ ހުރެ، ކުށްކުރި މީހާގެ މައްޗަށް ކުށުގެ ދައުވާ ސާބިތު ނުކުރެވުނުކަމަށް ވީ ނަމަވެސް، އެ ކުށުގެ ޢަމަލު ހިންގާފައިވާކަމުގެ ސާބިތު ހެކި މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އަދި އެ ކުށްކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދިންކަމުގެ ސާބިތު ހެކި މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެ ކުށްކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދިން މީހާގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކުރެވިދާނެއެވެ." މި ފަދައިންނެވެ. މި އުސޫލު ފާހަގަކޮށްފައި މިވަނީ ބަހުސްގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ޝަރީޢަތުގައި ޢަމަލުކުރާ ކަމާ ގުޅޭ އުސޫލެއް ހޯދަކަން ފާހަގަ ކުރުމުގެ ގޮތުންނެވެ. މި ހާލަތު ހިނގައިދޭ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބަޔަކުން އަމަލު ކުރަން ނުފެނެއެވެ.

27. މި އުސޫލުތައް މި މައްސަލައަށް ތަތުބީޤު ކުރާއިރު، މި ހާލަތުގައި ޖަރީމާގެ އަމަލެއް ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ދައުލަތުން އުފުލާފައިވަނީ އަޙްމަދު މަމްދޫޙުގެ މައްޗަށެވެ. ޖަލީލާ މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވަނީ ޖަރީމާގެ އަމަލެއް ކުރުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއެވެ.

28. ދައުވާ އުފުލުމުން އަޙްމަދު މަމްދޫޙުވަނީ ދައުވާއަށް އިންކާރުކޮށް[22] ޝާހާގެ ދިފާޢުގައި ހެކިން ހުށަހަޅައި ދިފާޢުގައި ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ދައްކާފައެވެ.[23] މިއާ ހިލާފަށް ޖަލީލާ މުޙައްމަދު ވަނީ ދައުވާގެ ބައިތަކަކަށް އިޢުތިރާފުވެފައެވެ. ހަމައެކަނި ޖަލީލާ މުޙައްމަދު އިންކާރުކުރަނީ މި ހާދިސާގައި ފޯނުން އެއްޗެހި ގޮވާ އެއްޗެއް ކަމަށް ދައުލަތުން ބުނާ ބުނުމަށެވެ.

29. އަޙްމަދު މަމްދޫޙުގެ މައްޗަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅި ނަމަވެސް، އަޙްމަދު މަމްދޫޙުގެ މައްޗަށް އުފުލުނު ދައުވާގައިވާ ކުށް އޭނާ ކުރިކަން އެކަށީގެންވާ ޝައްކުން ނެތް މިންވަރަށް ސާބިތުވާ ސިފަ ނުވަތަ ނިސާބަށް ހެކިހެއްކާއިވެސް ނެތްކަން ތަފްސީލާއެކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.[24]

---

22 29 ފެބްރުއަރީ 2016 ގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް އަޙްމަދު މަމްދޫޙު ދީފައިވާ ބަޔާން

23 10 މާރިޗު 2016 ގައި އަޙްމަދު މަމްދޫޙުގެ ވަކީލު ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ދީފައިވާ ބަޔާން

24 އަޙްމަދު މަމްދޫޙު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް، 2016/HC-A/424 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ހުލާސާ، ފާހަގަ ކުރެވުނު ފުރަތަމަ ނުކުތާ، ސަފްހާ 06 އިން 10 އަށް

30. އަނގަދު މަޤްދޫރާ ހިނގާފަން، ޖިނާއީ މުޤައްދިމާ ދެކޮޅަށް ލިބިފައިވާ ހެކި ހައިކޯޓުން ވަޒަން ކޮށްފައެވެ. އަދި އެ ވަޒަން ކުރުމުގެ މައްސަލަ އަދި ނަތީޖާއަކީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ޖިނާއީ މުޤައްދިމާގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމުމަކީ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުން ތާއީދު ކުރެއްވިކަން އެނގެއެވެ.

31. ވީމާއެކު، އަނގަދު މަޤްދޫރުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތު ނުކުރެވި، ހަމައެކަނި އެކަމުގެ މައްޗަށް ބަލައި، އެ ފަރާތުން ޖިނާއީ މުޤައްދިމާގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާން ނުޖެހޭނެ ކަމަށް ބެލުމަކީ އޮތް ޤާނޫނީ ހުއްޖަތެއް ނުހުރެއެވެ. އަދި އުސޫލަކީ ފަސޭހަކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[25] 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 02 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނެފައިވާ ހާލަތަކަށް ފެތޭ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ނުދެކެމެވެ.

ކުށުގެ އެކްޓަސްރިއަސް ފުރިހަމަވެފައިވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަން

32. މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން ޖިނާއީ މުޤައްދިމާގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ އެއްކަމަކީ އޭނާގެ މައްޗަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅިއިރު، އޭނާގެ މައްޗަށް އުފުލިފައިވާ ދައުވާގައި ބުނާ ކުށުގެ އެކްޓަސްރިއަސް ފުރިހަމަވެފައިނުވާ ކަމަށެވެ. އަދި މިކަން އޭނާގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގައި ފާހަގަ ކުރިމަތިކުރިއިރު، ނަމަވެސް ކްރިމިނަލް ކޯޓާ އެއްގޮތަށް ހައިކޯޓުންވެސް މިކަމަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްފައި ނުވާކަން ފާހަގަ ކޮށްފައެވެ.

33. ޖިނާއީ މުޤައްދިމާގެ ފަރާތުން މި ނުކުތާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ފާހަގަ ކުރުމުން އެ ކޯޓުން މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ދައުވާ އުފުލިފައިވާ މާއްދާ ސާފުކޮށް ދިނުމުގެ ގޮތުން ދައުލަތުގެ ވަކީލު ދެއްކި ވާހަކަތަކަށް ބަލާފައި ޖިނާއީ މުޤައްދިމާގެ މައްޗަށް ދައުވާ އުފުލުން ޤާނޫނީ ގޮތުން ރަނގަޅު ކަމުގައި ނިންމާފައެވެ.[26]

[25] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[26] ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓު، ސަފްހާ 09

34. ޖަވްހަރު މުޙައްމަދު ހިމެނޭގޮތުން މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން އުފުލި ދައުވާގައި ދައުވާ ކުރާ ސަބަބު ތަފްސީލު ކުރަމުން ބުނެފައިވަނީ، "02 ނޮވެމްބަރު 2015 ވަނަ ދުވަހު މި ހަތަރު މީހުން ބައިވެރިވެގެން އައި.އީ.ޑީ (އިމްޕްރޮވައިސްޑް އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިވައިސް) އެއް ހަދައި، ކ. މާލެ، މުލިއާގެ ކައިރީގައި (ނޫރާނީ ގޯޅިގައި) ޕާކުކޮށްފައި އޮތް ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު AC2A P1103 ޕެނަލްގެ ބޮޑީ ތިރިމަތީގައި އެ އައި.އީ.ޑީ ބެހެއްޓުމާއި،" މި ދައުވާ ކުރާ ކަމުގައެވެ.[27]

35. ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޖަވްހަރު މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރެވިފައިވަނީ ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[28] 06 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ހަވާލާދީ އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުންނެވެ. އަދި އެ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލު" ބަސް ދިނުމުގައި އެ ޤާނޫނުގެ 05 ވަނަ މާއްދާގެ ވަކި ނަންބަރެއް ދައުވާ ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައި ނުވެއެވެ.

36. ދައުވާ އުފުލުމުގައި ހުރި އިސްކަންކަމުގައި މި ޝަރީޢަތުގައި އުސޫލުގައި ދައުވާކުރެވުނު ފާހަގަކޮށްދޭ ވަކިވުން ފާހަގަ ކުރި ކަންކަމުގެ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ވާހަކަ ދައުލަތުން ޖަވްހަރު މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރުމުގައި ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[29] 04 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހަވާލާދީ 02 ވަނަ ނަންބަރަށް ކަމުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރުން ފެށިގެން 07 ވަނަ ނަންބަރާ ހަމައަށް ހުރި ކަންތައްތައް ދައުލަތުން ރިއާޢަތްކުރާ ކަމުގައި ދައުލަތުގެ ވަކީލު ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މި ފަރާތުން ބަޔާން ކުރަމުން ގޮސް، "އެހެންވީމާ ގައުމު ސަލާމަތް 07 ވަނަ މާއްދާގައި މި ވާހަކަ ހިމެނޭނެކަން ބަޔާންކުރެވިފައި ޢާންމުން ނުވަތަ ޢާންމުންގެ ބަޔަކު ސަލާމަތަކަށް ބޭއްވުމަށް ނުރައްކާތެރިވާފަދަ ގޮތަކަށް ކުރިމަތިލާކުރުވުން.." މި ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[30]

---

[27] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާ، ފާހަގަ ކުރެވުނު 02 ވަނަ ނުކުތާ، ސަފުހާ 6-5

[28] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015

[29] އެބަ

[30] 16 މާރިޗު 2016 ގައި ބޭއްވި ޕްރީޓްރަޔަލް ހިއަރިންގ ވަކީލު ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ދީފައިވާ ބަޔާން.

37. ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[31] 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 01 ވަނަ ނަންބަރުން ފެށިގެން 07 ވަނަ ނަންބަރުގެ ނިޔަލަށް ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި ތަފާތު ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލުތަކެވެ. އެއިން ކޮންމެ އަމަލެއް ފުރިހަމަވުމުގައި ތަފާތު އުސޫލުތަކެއް ފުރިހަމަވާންޖެހޭނެއެވެ. ދައުލަތުގެ ވަކީލު، ޝަރީފް މުޙައްމަދު ކުރިކަމަށް ބުނާ ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލު ފުރާ ނަންބަރު ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[32] 05 ވަނަ މާއްދާއިން ސާފުކޮށް ބެހިފައިވާ ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

38. އަދި ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރު، ޝަރީފް މުޙައްމަދުގެ މައްސަލަ ދަޢުވާ ކުރެވިފައިވާ އަމަލު ފެތޭނީ ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލުތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން އަމަލެއްކަން ބަޔާންކޮށްދީފައިނުވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ޝަރީފް މުޙައްމަދުގެ މައްސަލަ ތުހުމަތުކުރެވޭ ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލު ހިންގުމުގެ މަޤްޞަދަކީ ކޮބައިކަން ބޭނުންވުމަށްޓަކައި ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[33] 04 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާލާފައި ވިސްނާފަ، 04 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ވަކި ނަންބަރަކަށް އެ މަޤްޞަދު ފައްތާފައި ނުވެއެވެ.[34]

39. ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[35] 04 ވަނަ މާއްދާއާއި 05 ވަނަ މާއްދާއާއި، އަދި ކުށާއި އަދަބު ބަޔާންކުރާ 06 ވަނަ މާއްދާ އެކުއެކީ ކިޔާލުމުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދަޢުވާ ކުރުމުގައި 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ނަންބަރުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޓެރަރިޒަމްގެ ވަކި އަމަލަކަށް ނުވަތަ އަމަލުތަކަކަށް ރަގަޅަށް ދޭންޖެހޭނެ ކަމުގައި ދެކެމެވެ. ސަބަބަކީ 04 ވަނަ މާއްދާގައިވާ މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމުގައި، (mens rea) އާ މަޤްޞަދާ ގުޅުވާ އަމަލުތަކަކީ (actus reus) 05 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ އަމަލުތަކެއް ކަމުގައި އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވެއެވެ. އަދި 06 ވަނަ މާއްދާގައި

[31] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015

[32] އެބަ

[33] އެބަ

[34] ފާހަގަކުރެވުން 27 ވަނަ ނުކުތާގެ (ށ) ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓު، ސަފްހާ 17

[35] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015

ކުރީ ބަޔާންކުރުމުގައި ޖަރީމާގެ އަމަލުތަކުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވަނީވެސް 05 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެފައިވާ އަމަލުތަކެވެ.

40. އަޅުގަނޑުވެސް އެއްބަސްވަމެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގައިވާ ހާދިސާ ހިނގާފައިވަނީ އަދި އެ ހާދިސާއާ ގުޅިގެން ދަޢުވާ ކުރެވިފައިވަނީވެސް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިންނެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ކުރިން ޖިނާއީ ކަންކަމުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގައި ދައުލަތާ ވަކި ގޮތަކަށް އުޅުން ލާޒިމުކުރާ ނުވަތަ ދަޢުވާގައި ކޮންމެހެން ހިމެނުންޖެހޭ ބައިތައް ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނެއް ނެތެވެ. ނަމަވެސް، އެފަދަ ދަޢުވާއެއް އުފުލުން ޖެހޭނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ މީހެއްގެ ޙައްޤުތަކާ އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމައަށް ދިފާޢުކުރުން ލިބިދިނުމަށްޓަކައެވެ.[36] އެއްވެސް ޝަރީޢަތެއްގައި ދަޢުވާ އުފުލުމަށްފަހު، ހިނގާ ހިނގުން ސާބިތުކުރުމަށްވާނެހެން ތަފާތު ޤާނޫނީ މާއްދާތަކަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން، އެ މާއްދާތަކުގެ ދަށުން އިންސާފުވެރިކޮށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ޤާނޫނީ މާއްދާ އެއްގޮތްވާކަން، އިންސާފުވެރިކޮށް ފުރިހަމަ ދިފާޢުކުރުމުގެ ބޭނުން ޤާނޫނީ މާއްދާއާ ދަޢުވާއާ "އެންމެ ބޭނުން ރިޢާޔަތްކުރާ މާއްދާ" ބޭނުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންސާފުވެރިކަން، އެ ބައްޔިތުން ރައްކާތެރިވާ، ކުރިއަށްގެންދިއުމަށްޓަކައި ކުރާ ކަމެއް ކަމުގައި ނުވާނެއެވެ.

41. ވީމާ، ޖިނާއީ މުޢާމަލާތުގެ މައްސަލަ ޖަރީމާގެ އަމަލެއްގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށު ސާބިތުވާކަމަށް ކުރިމަތިލާ ކުށުން ނިންމާފައިވާ، ޖަރީމާގެ އަމަލެއްގައި ބައިވެރިވުމުގައި، ބައިވެރިވި ޖަރީމާގެ އަމަލަކީ ކުށެއްކަން، އަދި އެ އަމަލު ހިންގުމުގެ މަޤްޞަދަކީ ކޮން މަޤްޞަދެއްކަން ކަނޑައެޅުމުގައި ޖަރީމާ މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[37] 04 ވަނަ މާއްދާއާއި 05 ވަނަ މާއްދާގެ އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްގެން ކަމުގައި ނުވާނެއެވެ. އަދި މި ސަބަބުތަކާއި ދިމާކޮށް ހުކުމް ހައިކޯޓުން

---

[36] އަލްއުސްތާޛު ހުސައިން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް 2014/SC-A/26، ޕެރެގްރާފް 27، ސަފްހާ 16

[37] އިބިދ

މި ނުކުތާގައި ކުރިމަތިލާ ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ތާއީދުކޮށްފައިވާނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކަމުގައިވެސް ނުދެކެމެވެ.

އެކަނިވެރިޔާ ސަބަބުކޮށްގެން ކުށް ސާބިތުވުން

42. ތަޙްޤީޤު މުޤައްރަރުގެ ފަރާތުން ދިފާޢީ ހައިކޯޓުގެ ބުނެވި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، މި މައްސަލައިގައި ޖާނާގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި ޖާނާ ކުށް ކުރިކަމާދޭތެ އެކަނިވެރިޔާ ޝަހާދަތު އެކުލެވިފައިވާކަން ފާހަގަކުރައްވާސައިގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ހުކުމަށް ދިފާޢީ ހައިކޯޓުން އިސްތިއުނާފު ކުރަނީ މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބެލުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

43. މި މައްސަލައިގައި ދިފާޢީ ހައިކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަލާއިރު، މަޤުސަދުކޮށް ކުރިމަތިލާ ކޯޓުގައި ވާރިސުން އޮޅުވާ ޙަޤީޤީ ހާލަތު ދިފާޢުވާ ހެކިބަހާއި، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ތިއްބަވައި ކުރެވުނު ވާހަކަފުޅު އެވެ.[38]

44. މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ތަޙްޤީޤު މުޤައްރަރުގެ ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ މި ހާދިސާގައި ޖެހުނު ދުއިމަތިން ބައި ބައިސާ ހުރި ގޮތުގެ ގޮތުގެ ހެދުމަށް ރަހަބެ ހައި ބައިސާ އެއް ކަމެއް ސަބަބު އުފެދިފައިވާތީ، އެކަމަށް ކުރިމަތިލާ ކޯޓުން ހައިކޯޓުން ތިމާގެ ކޮށްފައި ނިވާކަމެވެ. އަދި އެ ބައި ބައިސާ ހުރި އަސްލު ބައި ބައިސާ އެއްކަމަށް ބަލާނަކަން ކުރިމަތިލާ ކޯޓު ހުށަހެޅުން އުސޫލުތަކާ އޮޅުވާ ތިއްބެވި، އެ ތިއްބެވި ގެޔެއް ކުރިމަތިލާ ކޯޓުގައި ހެކިބަސް ދިފާއީ ޙަޤީޤީ ހާލަތު ހަދާފައިވާ ހެކިބަހެއް މިކަމުގައި އެދުނު ސަބަބުކޮށް ފާލަމުއްދަތު ފަހަ ހެކިބައި ނުނަހަމަ ތަޙްޤީޤު މުޤައްރަރު ފާހަގަ ކޮށްއެވެ. މި ގޮތުން ތަޙްޤީޤު މުޤައްރަރު ވައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަ ކުރާ ކަންކަން ދިރާސާ މިވަނީއެވެ.

---

[38] ހައިކޯޓުގެ ފައިސަލާ ނިމުނު ގޮތުގެ ތިރީސް، ސަފުހާ 15- 19

44.1- އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން ރިޕޯޓު ވަކާލާތުކުރި އަސްލު ފަރާތަކީ ކޮބައިކަން ނޭނގުން.

44.1-1. މި ނުކުތާގެ ތަފުސީލުގައި އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން ރިޕޯޓުގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި މި ރިޕޯޓާމެދު ހިޔާލު ދިފާޢުގައި ފޮރެންސިކް އެވިޑެންސް އަސްލަކު ހުށަހެޅި ސައިންޓިފިކުގައި ނަޒަރުކަމަކަށް، މި ރިޕޯޓުގައި ސައިންޓިފިކު ކޮމިއުނިޓީން އެވިޑެންސް ކުރަން އިޢުތިރާފް ބަޔާންކޮށްފައި ކުރީގެ މުރާޖަޢާ ދާއިރާގައި ވަނީއެވެ.

44.1-2. މިގޭ އިޖުރާއަތު މި ރިޕޯޓާމެދު ކުރިމަތިލާ ކޯޓުގައި ހުށަހެޅި ދެއްކުން މި ރިޕޯޓަކީ އަސްލަކު ހުށަހެޅި ބައިވެރިވެގެން ހުރި ރިޕޯޓްއާއެކުގައި ދާއިރާގައިވެއެވެ، މި ރިޕޯޓުގައި ރިޕޯޓް ވަކާލާތުކުރި މީހުންގެ ގޮތުގައި އަސްލަކު ހުށަހެޅި އިޖުރާއަތު ސައިންޓިފިކް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ޖަވާބުދާރީ ޖަހާފައި ނުވަތަ އެއްބަސްވެފައި، ޖަވާބުދާރީ ޖަހާފައި ކުރިމަތިލާ ކޯޓުން ނަގާފައި ނަޒަރުކުރުމުގައި ބަޔާންކޮށް މުރާޖަޢާކުރުމުގެ ފާހަގަކޮށް ދާއިރާގައިވެއެވެ. އަދި މިހެންވުމުން މި ރިޕޯޓު ވަކާލާތުކުރި އަސްލު ފަރާތަކީ ޖަވާބުދާރީ ޖަހާފައި ކުރިއަށްދިޔުން އެކަށީގެންވާ ކަމަކަށް، ކަންތައްތައް ހުރިހެން، މި ރިޕޯޓު ވަކާލާތުކުރި ފަރާތަކީ ކޮންފަރާތެއްކަން އަނިޔާކަމުގެ ރިޕޯޓުން އެނގެން ނެތުމަކީ ބަޔާންކޮށް މުރާޖަޢާކުރުމުގެ ފާހަގަކޮށް ދާއިރާ ކުރިއެވެ.

44.2- ފޮރެންސިކް އެވިޑެންސް އަސްލަކު ހުށަހެޅުމުގެ ހިސާބުގެ އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން ރިޕޯޓުގެ މިސްރާބުއްޔާ (Credibility) ގެއްލިގެންދާ ގޮތަށް، ފޮރެންސިކް އެވިޑެންސް އަސްލަކު ހުށަހެޅުމުގެ ތަރުތީބުކަމަށް އެދުރުތީބުކަމުގެ ސުވާލު އުފެދުން.

44.2-1. މި ނުކުތާގެ ތަފުސީލުގައި އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން ރިޕޯޓު ވަކާލާތުކުރި ފަރާތަކީ ކޮން ފަރާތެއްކަން ކަނޑައަޅާ ނުވުމާއި، އައި.ޕީ.ޖީ ގައި ހިމެނޭ ބައިވެރިންގެ (އައި.ޕީ.ޖީ ގައިވާ ސްޓާފުން، މެނޭޖްމަންޓް، ޓީމް ޗީފްއޮފިސަރު، ފުލުހުން ވެރިޔާގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރާގޮތް އެހީ) އަސްލަކު ހުށަހެޅި ދައުލަތާއި ވަކިކޮށްދޭ، އެކްސްޕާޓް

އޮޑިޓަރ ރިޕޯޓުގައި ހުރިކަންކަމާ ގުޅިގެން އުފެދޭ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދާރީ ވުމަށް
ފުރުޞަތުދެއްވުމެވެ.

އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ސަރޓިފިކެޓެއް ނެތް ސާބިތުވުން

45. އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ސަރޓިފިކެޓެއް ނެތް ސާބިތުވުމަކީ ކަމުގެ ޒާތުން ދޫކުރެއް، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ސަރޓިފިކެޓެއް ސާބިތުވުމެވެ.[39]

46. ޖަވާބުދާރީ ވުމުގެ މަސައްކަތް ދަމަހައްޓައިދިނުމަށް ދަށުވެވަޑައިގެން ހަމަ އަހަރުގެ އެއް މަހުން، މުއްދަތުގެ ކުރީގައި (ނޯޓިސް ކޮށްގައި) ފުރުޞަތުދެއްވި އޮތް ރަށިސްޓްރީ ނަންބަރު AC2A P1103 ޖީކާޖުގެ ބަޖެޓުގައި ހަ އަހަރުގެ ބަޔާންކުރެވިފައެވެ. އަދި ދަށުވެވަޑައިގެން ގާނޫނު މާއްދާތަކުގެ ތަފްސީލު ހިމެނޭމުން ދި ދަށުވާ ކުރެވިފައިވަނީ ޤަވާޢިދު މަސްއޫލުވުގެ ޤާނޫނުގެ[40] 04 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 02 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިއާޢަތް ކުރުވިގެން ކަމުގައި ދަށުވަމުގެ ފުރުޞަތު ކުރިމަތިވާ ކަމުގައި ފުރުޞަތުދެއްވުމެވެ. އެ ޤާނޫނުގެ[41] 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ހުރިހާ ނަންބަރުތަކަށް އަދި ވަކިން "ފުރުޞަތަށް" 07 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިއާޢަތް ކުރުވިގެން ކަމުގައި ދަށުވަމުން ފުރުޞަތުދެއްވާތީ، ބަލަސް ބޭނުމަށްޓަކައި ޖަވާބުދާރީ ވުމުގެ މަސައްކަތް ތުރުމަތީކުރާ ކަން ބަޔާންކުރާ މާއްދާއަކީ ޤަވާޢިދު މަސްއޫލުވުގެ ޤާނޫނުގެ 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 07 ވަނަ ނަންބަރު ކަމުގައި ބަޔާންވެއެވެ.

47. ޤަވާޢިދު މަސްއޫލުވުގެ ޤާނޫނުގެ[42] 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 07 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންވެފައިވާ ޤަވާޢިދުގެ އަސާސަކީ، "އެންމެންނަށް ނުވަތަ އެންމެންގެ ބައެއްގެ ސަލާމަތަށް ބޭއް ނުރައްކާތެރިވާފަދަ ހާލަތެއް ކުރިމަތި ކުރުވުން" އެވެ.

---

[39] ޤާނޫނުގެ އުސޫލުތަކުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[40] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015

[41] އެބަ

[42] އެބަ

48. ޖިނާއީ މުރާފަޢާގެ ވައްކަން އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާގެ ސިފައާއި، ދަޢުވާ ކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ބައެއް މައްސަލަތައް ބަލާއިރު، އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތަކަށް ބިނާވެގެން ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ ޙައްޤު މި ހާދިސާގައި ކުރިމަތިވެފައިވާ ފުރުޞަތުދެވުމަށް ބޭނާ ޤަޟިއްޔާ އަދި ޖިނާއީ މުރާފަޢާތު ބޭނާ ބުނެވޭ ނިޔާވަނީ ގުޅުންހުރި ދޮގުބަހާ ރިޢާޔަތްކުރަން ޤަޟިއްޔާ އަދި ގާނޫނުގެ ވިސްނުން. އޭނާ އަދި ކޮށްކޮށް ޤަޟިއްޔާ އެއްޗަކާ ޢަމަލު ނިޔާކުރާ ކުރިމަށްޓަކައި ނުވާނެއެވެ.

49. މި ހާދިސާގައި ފުރުސަތުދެވުން ބޭނާ ޤަޟިއްޔާ އަދި ޤާނޫނު އެއްޗެއް ކުރުމަށް ދީ މަޤުބޫލާއިން ނިންމާފައިވަނީ، އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން ކުރިމަތިވާ ކޮންމެ ހުކުމަކުން އެކޮށްފައިވާ އިޖުރާއަށް ރިޢާޔަތް، އެ ރިޢާޔަތް ގުޅޭގޮތުން ގަޟިއްޔާގެ ޝަރުޢީ ކުރިމަތިވާ ކޮންމެ ތަރުތީބުން ވަކިކޮށް އިޖުރާޢަތު އަށްވުރެ ފަރާތް ދީފައިވާ ހުކުމުގެ ވައްކަން ކަމަށްވާތީ، ދުރު މި ބަލާފައި ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރުޢީ ކުރިއަށް ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމަށް ބަލައިގަނެވޭ ތަޙުޤީޤާއި ބަލައިގެން އިސްތިއުނާފާ ދީފައިވާއިރު. އަދި އެއްކަލަ، އެ އިސްތިއުނާފަށް މި ވައްކަމުގެ ވަޒީފާއިން ތަޙުޤީޤުކޮށް ނުކުތާތަކަށް ނަޒަރުކުރުމުގެ ވައްކަން ބަލާނަމެވެ.

ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް

50. ޖިނާއީ މުރާފަޢާތްތަކުގައި ޤާއިދާތަކުން ބަލައިގަތުމުން ހުކުމަކީ ޤަޟިއްޔާގެ ތަބައިވާފައި، ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބަލައިގަތުމުގައި ޤާއިދާތަކުން އިދާރީގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ދިފާޢުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުގައި އަދި މިގޮތް ކުރިން ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ފަސްއިލާތުފައިކުރުން[43] އެނގެން ނެތެވެ.

51. މި ނުކުތާގައި ބަލާނީ މި ކުރެވުނު ކުރިމަތިވި ކޯޓުން ޖިނާއީ މުރާފަޢާގެ ވައްކަން ކުރަން ސާބިތުވާކަން ނިންމި ނިންމުން ދިފާޢުކުރުމުގެ ހަރުކޯޓުން ދަލީލެއްބެހެއްޓިފައިވާ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51

[43] މިގޮތް ކުރިން ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް މިގޮ ވާހަކަ ދެކެވިފައިވާ ފަސްއިލާތުކުރުގެ ތަފާސީލު ހުރިހާ ގާތުން ވިދާޅު ވ. ފްރާންސިސް ރޮބަރޓް ނެންގެ ސްޓޭޓް 2011/SC-A/31، އާއި، ފްރާންސިސް ރޮބަރޓް ނެންގެ ސްޓޭޓް ވ. މުޙައްމަދު ނަސީމް 2016/SC-JC/08، އާއި އަޙްމަދު އިރުޝާދު ވ. ދައުލަތު (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް) 2016/SC-A/05 ހިމެނެއެވެ.

ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް، އެ ކުށް ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ކުރިއަށްގެންދާ އެކަށީގެންވާ ސަބަބު
އުފެދިފައިވާ ހާލަތްތަކުގައި ކަމަށް ޝަރީޢަތް މަރުޙަލާގައި ޤާނޫނީ ގޮތުން ކަންތައްތަކުގެ ކަމެއްކަމަށެވެ. އެހެން
ކަމުން މިއީ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާ ގުޅިފައިވާ ކަމެއްކަމުގައިވާތީ، މި އަސާސީ ޙައްޤު ދިފާޢުކުރުމުގައި
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 68 ވަނަ މާއްދާގެ އަލީގައި މިނިވަން ދިމިޤްރާޠީ މުޖުތަމަޢުތަކުގައި އަމަލުކުރާ
އުސޫލުތަކަށް ބެލުމަކީ މުހިންމު ކަމެއްކަމުގައި ދެކެމެވެ.

52. ވަކި ޚާއްޞަ ދާއިރާއަކުން ތަޢުލީމު ނުވަތަ ތަމްރީނު ނުވަތަ ތަޖުރިބާއެއް ލިބިފައިވާ މީހަކު،
ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ވާޤިޢާއަކާ ގުޅިގެން ދޭ ހިޔާލަކީ ނުވަތަ ބަޔާނަކީ ހެކިބަހުގެ ހިސާބުން
ނުވަތަ ރައުޔެއް ކަމުގައި ބެލިދާނެއެވެ.[44]

53. ޚަބީރުންގެ ރައުޔު ބަލައިގަތުމުގައި ކޯޓުތަކުން ކަށަވަރު ކުރާ ކަންކަން ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ
އެއް މައްސަލައަކީ އިނގިރޭސި ވިލާތުގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ Kennedy v Cordia
(Services) LLP[45] މައްސަލައެވެ. މި މައްސަލަ ބެލި ފަސް ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން
ޚަބީރުންގެ ރައުޔު ކޯޓުން ބަލައިގަތުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ހަތަރުކަމެއް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.
އެކަންކަން ތިރީގައި މިވަނީއެވެ.

53.1- ޚަބީރަކީ އޭނާއަށް ލިބިފައިވާ ތަޖުރިބާގެ މައްޗަށް ބިނާވެ، ސުވާލު އުފެދިފައިވާ
ވާޤިޢާތަކުގެ ގޮތް ކަނޑައެޅުމުގައި ޝަރީޢަތަށް ބޭނުންތެރި ހެކިބަހެއް ހުށަހަޅާ މީހެއްކަން
ނުވަތަ ނޫންކަން.

53.2- ޚަބީރަކީ ބޭނުންވާ ތަޖުރިބާއި ތަޢުލީމު ހުރި ފަރާތެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން.

53.3- ޚަބީރަކީ އޭނާގެ ރައުޔު ހުށަހެޅުމުގައާއި، ހެކި ވަޒަންކުރުމުގައި ވަކި ފަރާތަކަށް ޖެހިފައިވާ
މީހެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން.

---

44 Richard M. Glover, Murphy on Evidence, (Oxford University Press, 15th edition, 2017), p 612

45 [2016] UKSC 6

53.4- ޚަބީރުގެ ރަޢުޔަކީ ޚަބީރު ރަޢުޔު ޤަބޫލުކުރާ ޤާޟީގެ ޢިލްމު ނުވަތަ ތަޖުރިބާއިން އެ ރަޢުޔު ވަރުގަދަކޮށް، އެއީ މުޢުތަބަރުކަން އިންސާފުވެރި ބޭނުން ކަނޑައެޅޭ ރަޢުޔުތަކަށް ނުވަތަ ނޫންކަން.

54. ބޭނުންކުރަން ހަމަކަށް ނުކުތާގެ އަލީގައި، ރާއްޖޭގައި ހަބީރުންގެ ރަޢުޔު ޝަރީޢަތަށް ބަލައިގަތުމުގައި އަމަލު ކުރާ ގޮތަށް ރިޢާޔަތް ކުރައިރު، ޤާނޫނުގައި އެކަށް ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައި ނުވާނަމަ، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެވޭ ހެކިބަހެއް، ނުވަތަ ރަޢުޔެއް ހަބީރެއްގެ ހެކިބަހެއް ނުވަތަ ރަޢުޔެއްގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަތުމުގައި، ހެކިބަސް އަދާކުރާ ނުވަތަ ރަޢުޔު ހާމަކުރާ މީހާގެ ކިބައިގައި ތައުލީމު ނުވަތަ ތަޖުރިބާ ހުރުމަކީ ފުދެނީއެވެ.[46] އަދި ހަބީރެއްގެ ކިބައިގައި ހުރުން އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކީ ތައުލީމު ނުވަތަ ތަޖުރިބާ އެ މީހެއްގެ ކިބައިގައި ހުރިކަން ވަޒަންކުރެވޭނީ އެކަށޭނަ ގޮތުގެން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅޭ ކަންކަމުގެ އަލީގައި މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރެވެ.

55. ހަބީރެކެ ތަޢާރުފުކުރުމުގެ ރިޕޯޓަކީ ޝަރީޢަތަށް ހެކިބަސް ހާޒިރުގެ ކުރިން ފުރިހަމަ ކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތު ތަކެއްވެއެވެ. މި ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި އެ ހަބީރަކު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ހާޒިރުކޮށް، ހެކިބަސް ދިނުމުގެ ކުރިން ހުވާކުރުމާއި، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފަރާތުންނަށް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހަބީރާ ސުވާލުކުރުން މުހިއްމުކަމާއިމެދުގެ[47] ފުރުޞަތު ދިނުން ހިމެނެއެވެ.[48] މި ފަދައިން ދޭ ފުރުޞަތުގައި ހަބީރާ ކުރާ ސުވާލުތަކުގެ އަލީގައި، ހަބީރު ރިޕޯޓް ތައްޔާރުކުރިކަމާދޭ ސުވާލު އުފެދިދާނެ، އެކަމަކަށް ގޮތުން މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކުން ހަބީރާ ސުވާލުކުރާ ޖަވާބު ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

[46] މި ރަޢުޔުގެ 53 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ހަބީރުންގެ ހެކިބަސް ބަލައިގަތުމުގައި ކޯޓުން ރިޢާޔަތް ކުރަންވީ 04 ކަމެއް ދިރާސާކުރައި އެވަނީ Kennedy v Cordia (Services) LLP މައްސަލައިގައި، ފަނޑިޔާރުން އެ ނުކުތާތައް ތަފްސީލުކޮށްދީފައިވާ ގޮތެވެ. ނަމަވެސް، އެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގައި ނުވަތަ ޤަވާޢިދު ދިރާސާކުރުމުން ހަބީރެއްގެ ކިބައިގައި ތައުލީމު ނުވަތަ ތަޖުރިބާ ހުރުމުން ފުދެނީކަން ސާފުކުރާށެވެ.
[47] މުހިއްމު ސަބަބު ... "ސުވާލުކުރުން މުހިއްމު ކުރުން" މި ގޮތް ... ބޭނުންކުރެވިފައިވާ ގޮތުން ބަލާށެވެ.
[48] އާދަމް ހަލީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް، 2011/SC-A/31، ފާހަގަ ކުރެވުނު ދުވަސް ނުކުތާ، ސަފުހާ 08- 11

އުސޫލުތައް ތަޠުބީޤުކުރުން

56. އުސޫލުތައް ތަޠުބީޤު ކުރުމުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ މި ބަލާލަނީ ޖިނާއީ މުޢާމަލާތުގެ ފަރާތުން ހަބަރުގެ
ތަޢާރުފުކުރެވޭ ސަފާތު އުފެއްދި ކަންކަމެވެ. އެއަށްފަހު، ވޯނިންގ އޮފިސަރ އަރިހުގައި ހައިކޯޓުގެ ހުކުމަކީ
ހައިކޯޓުގެ ހުކުމަކުގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވިދާނެ ހުކުމެއްކަން ނުވަތަ ބަރުނަކުގެ މައްސަލަ އަދި
އަމާޒަކަށް ގެންދެވުނުމެވެ.

އެކްސްޕޯސްޓް ޕޯރިއަން ރިޒަލްޓް ތަޢާރުފުކުރި ފަރާތް

57. މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުގެ ގޮތުން ހުކުމުސަލާމަތީ ވޯނިންގ އޮފިސަރ އަރިހުގައި ހައިކޯޓުގެ
ހުކުމަކުގެ ޖަލްސާގެ މުޤައްރިރުގެ ފަރާތުން ހަދައިދޭ ނޫނެކޭއާ އެ ހުކުމެއްގައި ހަމަހަމަގަޔާވާ
"އެކްސްޕޯސްޓް ޕޯރިއަން" ރިޒަލްޓް ތަޢާރުފުކުރި އަސްލު ފަރާތަށް ކޯޓަށްކަން ނިންމާކަމަށް ބުނެ ގޮތަކަށް
ކަމަށް ނިންމައެވެ.

58. މި ނިންމުމުގައި ޖަލްސާގެ މުޤައްރިރު ގޮތުގެކުރި މައްސަލާ ކަމަކީ އެކްސްޕޯސްޓް ޕޯރިއަން ރިޒަލްޓް
ތަޢާރުފުކުރި ފަރާތަކީ ކޯޓު ފަރާތުންކަމަށް އެ ރިޒަލްޓް ކަނޑައެޅި ނިންމާކަމެވެ. މި ނިންމުމަށް ބަލާއިރު،
އެ ރިޒަލްޓުގައި ސެކްރެޓަރިއޭޓް ހަމައެކަނި ފަރާތަކީ ކޯޓުންޖެހޭ ވޯނިންގ އޮފިސަރ ކޯޓަށް އިބްތިދާއީ
ހައިސިއްޔަތެވެ. ކޯޓަށް އިބްތިދާއީ ހައިސިއްޔަތު މި މައްސަލައިގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހޯދުނުކުރުމުން އެ
ރިޒަލްޓުގައި އޮތް ސެކްރެޓަރިއޭޓުގެ ޖެނެރަލްގެ ޕްރިންސިޕަލްއާއި ހަވާލާދީފައިވާ ގޮތުންކަމާއި، ރިޒަލްޓުގައިވާ
މަޢުލޫމާތު އަންގައި "އެކްސްޕޯސްޓް ޕޯރިއަން ރިޒަލްޓް" ހަވާލާދީފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ކަން
ބުނެފައިވެއެވެ.[49] އަދި އެ ފަރާތްތަކަށް، ވޯނިންގ އޮފިސަރ އަރިހުގައި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން
ކަރަށް ޖަވާބުދާރީ ވުމަށް ޙައްޤުވުން ސަފާތު ކުރުމުން އެއީ އެ ފަރާތްތަކަށް ކަމުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.[50]

[49] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާ، ކާނަލް އިބްރާހިމް ރަޝީދު ދިފާއީ ބާރުން، 34 ވަނަ ސަފްހާ
[50] އިބިދ.

59. އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން ރިޕޯޓުގައިވާ މަޢުލޫމާތު އެނގޭނީ ފަރާތްތަކަކީ އެ ރިޕޯޓުގައި، އެ ރިޕޯޓު ތައްޔާރު ކުރި ފަރާތްތަކުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދެ ފަރާތްތަކުގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ހުވާގެ މަތީގައި ހުރެ ކޮމާންޑިން އޮފިސަރ ކާނަލް އިބްރާހީމް ރަޝީދު ހެކިބަސް ދެއްވާފައިވާއިރު، އެ ރިޕޯޓަކީ، އަޙްމަދު ހަފީޒު ބައިވެރިވެގެން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ރިޕޯޓެއްކަމުގައި އަޙްމަދު ހަފީޒުވެސް ހުވާގެ މަތީގައި ހުރެ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ހެކިބަސް ދެއްވާފައިވާއިރު،[51] މި ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރި ފަރާތްތަކަށް، ރިޕޯޓުގައި ސޮއިކުރި ފަރާތުން ސޮއިކޮށްފައިވަނީ ކޮން ހައިސިއްޔަތެއްގައިކަން ޝަރީޢަތަށް ސާފުވެފައިވާކަމުގައި ދެކެމެވެ. ނަމަވެސް މި ފަދަ ރިޕޯޓުތަކުގައި ރިޕޯޓު ތައްޔާރު ކުރި ފަރާތުން ސޮއިކޮށް، ރިޕޯޓުގެ ސަފްޙާތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] މަޢުލޫމާތު ފުރިހަމަކުރުމަކީ މުހިންމު ކަމެއްކަމުގައިވެސް ދެކެމެވެ.

<u>އައި.އީ.ޖީ ގެ [illegible] [illegible] [illegible]</u>

60. މި ހާދިސާގައި [illegible] އައި.އީ.ޖީ [illegible] [illegible] އޮފިސަރ އަޙްމަދު ހަފީޒު [illegible] ގޮތުން ދީފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] ޤަވާޢިދު [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ އައި.އީ.ޖީ ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

61. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އައި.އީ.ޖީ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން ރިޕޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

62. އައި.އީ.ޖީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އައި.އީ.ޖީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[52] މި [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible]

[51] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާ، [illegible] އޮފިސަރ އަޙްމަދު ހަފީޒު ދީފައިވާ ބަޔާން، 87 ވަނަ ސަފްޙާ

[52] އިބިދ. 89 ވަނަ ސަފްޙާ

ނަބީލު ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ އޭނާ އަށް ލިބިފައިވާ އިލްމާއި ތަޖުރިބާގެ މައްޗަށް ބަރޯސާވެ ހުރި ކަމުގައި ފެނެއެވެ.

(ހ) އައި.ޕީ.ޖީ ގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ ސްލިޕް

63. މި ހާދިސާގައި ފުލުހުންކަމަށް ބުނާ އައި.ޕީ.ޖީ އާލާތު އަޙްމަދު ނަބީލު ދީފައިވާ ހެކިބަހުގައި، އައި.ޕީ.ޖީގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ ސްލިޕްތަކުގައި ދައްކާފައިވާ ވަގުތާއި ތާރީޚު ދެކޮޅު ނުޖެހޭ ކަމުގައި ޝަރީޢަތު މަރުޙަލާގައި ފާހަގަ ކުރެއެވެ.

64. މި ގޮތުން އެއްފަހަރު، އައި.ޕީ.ޖީ ގައި ސްލިޕެއް އިންކަން ހަނދާން ނުވާކަމަށް ބުނުމަށްފަހު، އަނެއްފަހަރު ސްލިޕެއް އިންކަމަށާއި، އެއީ ރިޒަލްޓް ޑޮކިއުމެންޓް ސްލިޕެއްކަމުގައި އަޙްމަދު ނަބީލު ބުނާކަން ޝަރީޢަތު މަރުޙަލާގެ ޤަރާރުން ފާހަގަކުރެއެވެ.

65. އައި.ޕީ.ޖީ ތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ސްލިޕްތަކުގެ ބާވަތާއި، އޭގެ ތަފްސީލު ހާމަކުރުމުން އަޙްމަދު ނަބީލު އަންނަނިވި ފަދައިން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. "... ދެން އޭގެ އިތުރުން އެ ގޮއްވާލުމަށްޓަކައި ބޭނުންކުރާނެ ސްލިޕެއް ނޫނީ މީޓަރއެއް ބޭނުންވާނެއެވެ. ކޮންމެހެން ސްލިޕް ވާކަން ނުޖެހޭ. އަދި ގަސްޓަމަރުން ޕްރިންޓްކޮށްގެން ލިބޭނެ ކަރުދާސް ނަކަލު ސްލިޕެއް. ސްލިޕެއްކަން ވެދާނެ ޓިކެޓު އޮޓޮމެޓިކްކޮށް. އެވެސް ސްލިޕެއްކަމުގައިވެދާނެ. ނޫނިއްޔާ އަތުން ސްލިޕެއް ގޮތުން ބޭނުންކުރެވިދާނެ. ނޫނިއްޔާ ވިޔަސް ދުއްވާ ދުއްވުމުގައި ބިލަން އަންނަ ވައިބްރޭޝަން ސްލިޕްއެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުން ކުރެވިދާނެ."[53]

66. މަތީގައިވާ ތަފްސީލު ހާމަކުރުމުން އެއީ ވިދިގެން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އަޙްމަދު ނަބީލާ ކުރެވުނު ސުވާލަކީ މި ހާދިސާގައި ފުލުހުން ކަމަށް ބުނާ އައި.ޕީ.ޖީ ގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ ކޮންކަހަލަ ސްލިޕެއް ކަން ސާފުކުރުމަށްޓަކައި ކުރެވުނު ސުވާލެވެ. މި ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އަޙްމަދު

[53] އިބިދ.

ހަމީދު ބުނެފައިވަނީ، "މިހާރު އަޅުގަނޑު އެހާ ބޮޑަކަށް ހަނދާނެއްނެތް" ކަމަށާއި، އަޅުގަނޑު ފޮޓޯއަށް ބެލިޔާ، މިދެންނެވި ބައިބަށް އާދައި ހުރި. ހަމަ ސޯފާގައި ގޮތަށް ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއް އާދައި އިން ހަނދާން އަޅުގަނޑުގޭ" މި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.[54]

67. މީގެ އިތުރުން މި ހާދިސާގައި ޒަޚަމްތަކަށް ޖެހުނު އަ.އި.އޭ ގައި ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ "ކިޗަން ނައިފެއް" ސިފައެއް ކަމަށާއި،[55] މި އަ.އި.އޭ ޖެހިފައިވާ ރިޕޯޓުން ގޮތުގެ ގޮތަށް ކަމުގައި އަބްދުލް ހަމީދު ބުނެފައިވެއެވެ.[56]

68. އަބްދުލް ހަމީދުގެ މި ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، އަ.އި.އޭ އެކަމަކީ ސޯފާޔާ އެ ގޮތްވާލުމަށްޓަކައި ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއްކަމުގައި، މި ހާދިސާގައި ޒަޚަމް ކަމަށް ބުނާ އަ.އި.އޭ ފާޅުވާކަމަށްވާއިރު ރިޕޯޓުން ގެއްލުމަކަށް ކަމުގައި ބެހިނުކުރެވޭ، ރިޕޯޓުން ދޭ އިތުރުތަކުން ހިތާމަކަމަށް އަ.އި.އޭ ގައި ހިފެހެއްޓިފައިވަނީ ކަން އެއްޗެއްގެ ސިފަތަކުގެ ސިފަފާޅުކުރަން އެ އެއްޗެއް ހާދިސާގައިވާކަމުގައި އަބްދުލް ހަމީދު ބުނެފައިވެއެވެ.[57]

69. އަ.އި.އޭ ގެ ސިފައާބެހޭ ގޮތުން އަބްދުލް ހަމީދު ދެއްކުނު ވާހަކަތަކާއި ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، މި ވާހަކަތަކީ ތަހުޤީގަކާއި ދެއްކުނު ވާހަކަތައް ކަމުގައި އެއްބަސްވަނީ ޒާތުން ނުވާކަމެވެ. އަދި ސިފަކުރީ އަބްދުލް ހަމީދު ބުނެފައިވާ ފަދައިން ކަމާއި އަ.އި.އޭ އެކަމަކީ ހެދުން ފާރިމު، އަސްލު އެއްޗެއް ކަމަށްވާނަމަ، މި ހާދިސާގައި ޒަޚަމް ކަމަށް ބުނާ އަ.އި.އޭ ގައި ސިފައެއް ހިފެހެއްޓިފައިވާކަމަށް އެ ރިޕޯޓުގެ އަބްދުލް ހަމީދު ހެކިބަސް ދީފައިވާ "އެކްސްޕާޓް އޮޕީނިއަން ރިޕޯޓް" ގައި ބަޔާންކޮށްފައި ނުވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން މިފަދަ ސިފައެއްގެ ވާހަކަ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުނު "އިންސިޑެންޓް ރިޕޯޓް" ގައިވެސް ފާހަގަކޮށްފައިނުވެއެވެ.

[54] އިބިދ.

[55] އިބިދ، 91 ވަނަ ސަފްހާ

[56] އިބިދ، 89 ވަނަ ސަފްހާ

[57] އިބިދ، 96 ވަނަ ސަފްހާ

70. ކަން މިހެން އޮތުމުން، މިއީ އަންހެނުން ހަޖީލާގެ ހުރިހާ ގޮތަކުން [illegible] އެއްބަސްވެވިފައިވާ ކަމެއް ކަމުގައި ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫނެވެ. މި ހާލަތުގައި މި ކަމުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ ހެކި ދިރާސާކޮށް ބަލަން ޖެހެއެވެ.

(ށ) މަދަރުބޭޗު

71. އަންހެނުން ހަޖީލާ އަ.އި.ޖޭ ގައި ހިމެނޭ ބައިވަރު ކަމުގައި ހުރިހާ ގޮތަކުން ވަކި ގޮތަކަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ހާލަތެއްގައި ކަމަށް ހުށަހެޅުމުން އިސްތިއުނާފް ކޯޓުގައި ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ ގޮތުން "މި އަ.އި.ޖޭ އަކީ ކުޑަކުއްޖެއް ކަމުގައި ވާތީ، އަ.އި.ޖޭ އާއި ހަވާލުވުމުގެ ހައްޤު ބައިބައިކޮށް ދިނުމަކީ އެކުއްޖާގެ މަޞްލަޙަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ"، އެގޮތުން މި އަ.އި.ޖޭ ގައި ހިމެނޭ ގޮތުގެ މަޞްލަޙަތު ބަލަންޖެހޭ ގޮތަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކޮށް ބެލިއިރު އެ ކުއްޖާ ހުރިހާ ގޮތަކުން މި އަ.އި.ޖޭ ގައި ހިމެނޭ ގޮތް މަޞްލަޙަތަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށް ކަނޑައެޅުމުގައި އަންހެނުން ހަޖީލާ ބަލާ ބަލަހައްޓާށެވެ.

72. ބަލަހައްޓާ މީހުންގެ ހުރިހާ ގޮތަކުން އިސްތިއުނާފް ކޯޓުގައި އަ.އި.ޖޭ އާއި ހަވާލުވުމުގެ ހައްޤު ބައިބައިކޮށް ދިނުމުގައި، މަޞްލަޙަތަށް ރިޢާޔަތް ކުރުމަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. [illegible] އަ.އި.ޖޭ އާއި ހަވާލުވުމުގެ ކަމަށް ބަލާފައިވާ ގޮތުން ބައިވަރު ކަމަށް ފާހަގަ ކުރެވިފައިވާ ކުޑަކުއްޖާގެ މަޞްލަޙަތު ބަލައި ހުރި ހާލަތު [illegible]58

73. މަޞްލަޙަތު ކަމުގައި އަންހެނުން ހަޖީލާ ބަލަހައްޓަން ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ގޮތުގައި ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ކަމެކެވެ. ދަށު ކޯޓުން އަ.އި.ޖޭ ގެ މަޞްލަޙަތު ބަލައި ކުރި ބައެއް ކަންކަން ނުބަލާ ނިންމާފައިވެއެވެ.59 އަދި ހުށަހެޅުނު ގޮތުން އަ.އި.ޖޭ ގައި ހިމެނޭ މަޞްލަޙަތަށް ރިޢާޔަތް ކުރުމަށް [illegible]

58 އިބިދު، 89 ވަނަ ސަފުހާ

59 އިބިދު، 91 އަދި 96 ވަނަ ސަފުހާ

ހަމަޖެހޭގެއް ކަމަށާއި،[60] ރިމާންޑް ގޮއްވާއިރު ހަމަޖެހޭގޮ ގޮތްވާނުމަށް ބާރުނުވާނެ ވަސީލަތެއް ނުނެގުމުގައި އަޙްމަދު ރަޝީދު ބުނެފައިވެއެވެ.[61]

74\. އަޙްމަދު ރަޝީދު ހަމަޖެހޭގޮތަށް ގޮތްކަށް ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން އެއީ ޕީ.ޖީ.ގެ އޮފީހުގައި ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ނޭނގޭނެ ސިޔާސީ އެއްވެސް ނުނިކުތުން އެނގޭނެއެވެ. ނަމަވެސް، އެކަށީގެން ހުރިކަން ރިޢާޔަތްކުރާ އެއީ ޕީ.ޖީ.ގެ އޮފީހުގައި ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ބުނެފައިވާއިރު، ހަމަޖެހޭގޮތަށް ގޮތްކަށް ދަތިވާ ވާހަކަތަކާއި ގުޅުންހުރި ކުރީގައި ފާހަގަ ކުރެވޭތީއެވެ.

(ނ) ގޯސް ނިޔަތުގައި

75\. ޕީ.ޖީ.ގައި ގޯސް ނިޔަތުގައި ހުށަހެޅިފައިވާކަން އަޙްމަދު ރަޝީދު ކުރިމަތިވި މައްސަލަ ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މި ގޮތުން ގޯސް ނިޔަތުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ގޮތުން ސާބިތުކުރެވޭ ކަމުގައި ކުރިމަތިލެވިފައިވާ ފަރާތް ކަމަށްވެސް ބަލާނެއެވެ. މިފަދައިން އަޙްމަދު ރަޝީދުގެ ހުށަހެޅުމަކީ ބަލަންވީ ކަމެއް، ނަމަވެސް ގޯސް ނިޔަތުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ކަމުގެ ސާބިތުކުރާނެ ހެކިތަކެއް ކޮށްފައިވާ ވަރަށްމަދު ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

76\. ކުރިމަތިލި ކަމުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އެ ނިޔަތުގައި ހުށަހެޅުމުގައި ހިނގި ކަންތައްތަކާއި ގުޅޭ އެއްވެސް ހެކިން އަޙްމަދު ރަޝީދު ބުނެފައިވަނީ "އެއްޗެއް ހިނގި ގޮތް އަޅާނުލާފައި އެކަށީގެންވާ ނުހަނު" މިފަދައިންނެވެ.

77\. ގޮތް ހިނގާފައި ވާގޮތުން ކުރިމަތިލި ކަމެއްގެ އަޙްމަދު ރަޝީދުގެ މި ބުނުމަކީ، ސިފަ ހުށަހެޅުމުގެ މައްސަލަ ބުނެފައިވާ ހުކުމެއް ކަމުގައި ވަކިން ބަލާނެއެވެ. އެހެން، ކުރިމަތިލާ ނުވަތަ އެއްނަގާލާ ކަށަވަރުކުރަން ގޮތުގެ ސާފު ނުވާން ކަމެއްގައި އެވަރަ ކަމަކަށް ޝަރީޢަތުގެ ތެރޭގައި، މިފަދައިން ހިތަދުގެ ބާރު ވާހަކައިގެ ބެލެހެއްޓުމެއް ދެވޭނެ ވާހަކަތަކެއް ނުވެއެވެ. އަދި އަޙްމަދު ރަޝީދުގެ މި ބުނުމުގެ މައްސަލަ ނުކުންނާނެ

---

[60] އިބިދު، 91 ވަނަ ސަފުހާ

[61] އިބިދު، 96 ވަނަ ސަފުހާ

ނަތީޖާއަކީ، އެކްސްޕާޓް އޮޕިނިއަން ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންވެފައިވާ ފަދައިން ގޮވުމެއް އިތުރަށް ވަރުގަދަ ކުރުމުގެ ބާރެއް މި ޝިއުބުތަކަށް ލިބިގެންވާކަން ކަށަވަރުންވާކަމެވެ.

(ރ) ގެއިން ޓަރަޖް

78. މި ހާދިސާގައި ފެނިފައިވާ ޑީ.ޕީ.ސީ ގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތާ އެއްޗަކީ ނުވަތަ ގެއިން ޓަރަޖަކީ ސްޓީލް ޑެއިނަމިއުމް ކަމުގައި އެކްސްޕާޓް އޮޕިނިއަން ރިޕޯޓުގައިވާ އަދިމަދު ހަމަޖެހޭ ހުރިބަރުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ޖަވާބުދާރީ ފަރާތުން ސަލާމަތް އެމްޕްލޮއިމަންޓް އަށްވުރެ ބޮޑު ކުރުމުގެ ނަތީޖާއަށް ވާސިލްވެވިދާނެ ކަމާމެދު ގަބޫލުކުރެވެއެވެ.

79. ބޮޑުބިރު ކުރުމުގެ ސްޓީލް ޑެއިނަމިއުމަކީ ގޮތް އެއްޗެއްކަން ނިންމިދާނެ ޝަރީޢަތުގެ މަޤާމުގައި ސަލާމަތްކުރުމުން އަދާކުރު ދަށުން ބޭނުންވެއެވެ، "އަސްލަކަށް މަސައްކަތްކުރުން އެކަން ކުރަން އުނދަގޫ ގޮތަކަށް ކުރާނެ" ކަމަށެވެ.[62]

80. މިގޮތުން ގޮތް އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުން ކުރެވިފައިވާ ސްޓީލް ޑެއިނަމިއުމްކަން އެނގެނީ ހާދިސާކަން ކަމާބެހޭ ކުރުމުން ސަލާމަތްކަން ޓެސްޓް ފަރުމަކަށް އަދާކުރު ދަށުން ބޭނުންވެއެވެ އަންނަނިވި ރިޕޯޓުގައެވެ. "އަސްލަކަށް ބޮޑުއިނބާރު ގޮތުގެއްޗާއި އަދި މިއީ އެއްވުރެއްވެސް އަދި އުމް.އެން.ޖީއެއްގެ އެއިއެއް ބޮޑުބޮޑު ކުރުމުން ޗާޓަރާއިވެސް ހުންނަ ބައެއްކަމަކާ އެއްޗިހި. އެއްޗެހި އެ އެއްޗެއްސާ އަޑުވާފައި މި ބޮޑަށް މިވެނި އެއްޗެކެވެ."[63]

81. މިގޮތުން އެއީ ސްޓީލް ޑެއިނަމިއުމް ކަމާބެހޭ ކުރުމުން ސަލާމަތްކުރުމުގެ ޓެސްޓުގައި އެއީ ސްޓީލް ޑެއިނަމިއުމްކަން އެގޮ ޓޫޓެލުން އެންގެކަމަށް އަދާކުރު ދަށުން ބޭނުންވެއެވެ. އަދި އެ ގޮތުން އާލާ އުޅަނދު "އަސްލަކަށް މަސައްކަތްގެ ޕްލާސްޓިކް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ބޮޑުބޮޑުކަމާ ކުރުމުގެ ސަލާމަތް އެކަމަކީ" ކަމުގައި ބޭނުންވެއެވެ.

[62] އެބަ، 93 ވަނަ ސަފުހާ

[63] އެބަ

82. މި ހާދިސާގައި ފުރަތަމަ ކަމަށް ބުނާ އައި.އީ.ޖޭ އާ ބެހޭ ގޮތުން އަބްދުލް ހަލީމް ދިފާއިއާ ޖަވާބުދާރީކަން ބަލާއިރު ދެ ކަމެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެއްކަމަކީ، އަބްދުލް ހަލީމްގެ އަމިއްލަ ބަޔާންތަކުންވެސް، އަބްދުލް ހަލީމަށް ދިފާއީ އިދާރާތަކުގެ މައްޗަށް ބާރުކަން ވަރަކަ ދައްކާފައިވާ ވަރަކަ ދެއްކުމެވެ. މިކަން ފާހަގަވަނީ ކޯޓަށްޖެހުން އެންގުމުން ސްޓޭޓް ޑިފެންސްފޯސްގެ ހަވާލާ އެއްކޮށްކަމަކަށް ހިންގުމަށް އަބްދުލް ހަލީމް ބާރު ބޭނުންކުރީ. ދެވަނަ ކަމަކީ، އަބްދުލް ހަލީމްގެ ބަޔާނާއި ހަވާލާދީ އަބްދުލް ހަލީމްގެ ދައުރުގައި ނޫނަސް ދައުލަތާ، އަދި ކަމާބެހޭ އަރުން މަޤްރިބާކަޑުނަސް ތާރީޚީ ދައުރުގައި ދައުރުކަން މަސައްކަތް ކަންތައް ޙަވާލުވި އަތުރުން. މިއީ ހަރުގެ ހަވާލާދީ ޖަވާބުދާރީކުރުމުގައި، އަދި ހަވާބަލާ ދިނުމުގައި އަމިއްލަ މިނިވަންކަން ނެތްކަން ދައްކައި ހާމަކުރެވެއެވެ.

83. އަދި ހަވާލާ އެއްބަސްވާ. ފިޔަވައިވާ މަޤްރިބާގެ މައްސަލަ ބެލުމާ، ޖާނާއިއަކަށް ސަރުކާރު ގެ މައްޗަށް މަޤާމުތަކުގެ ޙަޤީޤީ ޒިންމާ އަބްދުލް ހަލީމް ސްޓޭޓް ޑިފެންސް ފޯސްއާ، ކޮންމެ މަސައްކަތް ސްޓޭޓް ޑިފެންސް ފޯސްއަށް ނަމަވެސް އެއީ ކަން އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކުރިމަތިކުރެއެވެ. އަދި ފުރަތަ އެއްގޮތް އިތުރަށް ދިފާއީ ނުވަތަ މަޤްރިބާގެ އިސްލާހުތަކެއް އެއީ ކަން އެއްގޮތަކަށް ދަތިކަމެއް ދެކެވެއެވެ. ނަމަވެސް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އަބްދުލް ހަލީމް ސްޓޭޓް ޑިފެންސް ފޯސްއަށް ދެއްވި ވާހަކަތަކުން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ސުވާލަކީ ޤާނޫނީ ފިޔަވައި ނުވެއެވެ. އަދި އިތުރު ސުވާލެއް އުފެދިފައިވެއެވެ.

84. އިތުރަށް އުފެދިފައިވާ ސުވާލަކީ، ސްޓޭޓް ޑިފެންސް ފޯސްއަށް ކަނަޑައި ކުރުމުގައި ހޭގޭ ސިފަ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ މަޤްރިބާކުރުމުގައި ބޭނުންކުރާ މަޢުލޫމާތާ ވައްޓަފާކަމަށް ބެލުމަށްފަހު، ހާގައި އިން ޚިދުމަތުގެ ވާހަކަ ހާމަކުރުމުގައި، އެ ޚިދުމަތް ގުޅުމަކީ އިތުރު މަޤުސަދު ޝަރީޢަތުން ހުރަހެއް ނުވެދެވޭ. މި މަޤްސަދު ހާދިސާ ޖެހޭ ސަބަބަކީ، މި ހާދިސާއަކީ، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އިސްތިޢުމާލުކޮށް ފުރިހަމަގައި ތިބި ކުރެވޭވަރުގެ މަޤްސަދުއް ތަކާފާއި ކުރިއަށް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައުލަތާއި ފުރަތަމަވެސް ބޭނުންކުރައިވާތީ، މި ސްޓޭޓް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ޚިދުމަތްގައިވާ މައުލޫމާތާ މިއީ، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ

ބޭނުމަކީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކޮށްފައިވާ އެއްޗެއްކަން ނުވަތަ ޤާނޫނުން ދެނެގަތުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނާނެއެވެ. އެހެނީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ގެއިންގަދިއުމާއި ގޮވާ ތަކެއްޗަކީ ހަމައެކަނި އަސްލަކީ ބޭނުމަކީ ގެނެވި ރާއްޖެ އޮޅުވާލުމުން މަނާ ތަކެއްޗެކެވެ.[64]

85. ކަންމިހެން އޮތް އިރު، ސުލޫކު ގައިނަމަދިޔަބަޔާ ގޮތުން އަބުރަދު ހަލާލު ދިފާއީވާ ހުށަހަޅާ، ސަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ގޮތް ނިންމުމަށް ހުރި ފާޚާއިވާކާވު ގޮތް ނިންމުމަށް އެހީތެރިކަމެއް ލިބިގެން ދިއަ ހުށަހެޅުމަކުގައި ނުބޮފުވެއެވެ.

(ހ) ހަބިރުގެ ރައުޔުން ފުރަގަސް އެހެނިހެން ކަންކަން

86. ކުރިމިނަވަ ކޯޓުގެ ސަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އަބުރަދު ހަލާލު ދިފާއީވާ ހުށަހެޅުމުގައި ތަކުރާރުކޮށް މި ހާދިސާގައި ފުރުސަތުދަން ބޭނާ އަހ.އ.ޖ ގޮވަނަވަ ބޭގެ ގެއްލުންތަކެއް ލިބުނުކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް މި ގެއްލުން އަބުރަދު ހަލާލު އަންގާޖާކުރި ގޮތެއް މި ހުށަހަޅަން ފެންނަން ނެތެވެ. މި ގޮތުން ފުރުޞަތު ކަމަކަށް ބޭނާ ސުލޫކު ގައިނަމަދިޔަގައި ގޮވުމުގެ ގާބިލްކަން ހުރި ކަހަލަ މިންވަރަކަށް ކަން، އަދި ގޮވުމުގެ ގާބިލްކަން ލިބިފައިވާނަމަ، އެ ގާބިލްކަމުގެ ހުރި މިންވަރުން އަހ.އ.ޖ އޮތޮރިޓީގައިވާ ތަކެއްޗާ ސަރަބުން ގޮވުމުގެ ބާރު ގަދަވެގެންދާނެ މިންވަރު ތަބުލީލު ނަޖަރުކަން ބަލައި އަންގާޖާކޮށްފައިވާކަން މި ހުރި ބަރުން އެނގެން ނެތެވެ. މިފަދައިން އެނގެން ނެތް އިރު، މި ވާހަކަތަކަށް ދެވޭ ބަރަދަން ދަށްވެގެން ދެއެވެ.

87. މި ހާދިސާގައި ތަޙްޤީޤުކޮށްފައިވާ އެކްސްޕާޓް އޮފިސަރަން ރިޕޯޓުގައި އަހ.އ.ޖ ކަމަށް ބޭނާ އެތި ގޮވައިފިނަމަ ލިބިދާނެ ގެއްލުމުގެ މިންވަރު ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ރިޕޯޓުގައިވާ މިކަމުގެ ތަފްސީލުތަކަށް ބަލާއިރު، "ބާރުސްޓް ޕްރެޝަރގެ އަސަރުގެ އިތުރަށް ފިހިކަމުގެ ފުއްސުމުންދާ ގޮތައި އަލިފާން ހިފުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތެވެ" ފާހަގަކުރި ނަމަވެސް، ޕިކާޑުގެ ތެޅޭނުވެރެ މިފަދަ ހުރިކަމެއް،

64 ޤާނޫނު ނަންބަރު 04/75 (ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނައުން މަނާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގެ 02 ވަނަ މާއްދާ

ނުވަތަ ހުރީ ކިހައި މިންވަރެއްގެ ތަފާތުކަން އެ ރިޕޯޓުގައި ނުވަތަ ޝަރީޢަތުން ހުށަހެޅިފައިވާ ޤިޔާސްތަކުން ފާހަގަކޮށް ނުދެވެ.

88. އާންމުންނަށް ބިރު ދެއްކުމަށް ނުވަތަ އާންމުންގެ ބައެއްގެ މެދުގައި ބިރުވެރިކަން އުފެއްދުމަށްޓަކައި، މި ހާދިސާގައިވާފަދަ އަމަލުތަކެއް ހިންގުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގައި ޖިނާއީ ދަޢުވާ ކުރެވޭ ކުށްތަކެކެވެ. އަދި އެ ދަޢުވާތަކަށް ސާބިތުވެއްޖެނަމަ، ބޮޑެތި އުޤޫބާތްތަކެއްވެސް ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. ކަންމިހެން އޮތުމުން، މި މައްސަލައިގައި ވާހަކަ ދެކެވޭ އައި.އީ.ޑީ ފަދަ ގޮވާ ތަކެއްޗާ ގުޅޭ ތަހުޤީޤުތަކާއި، އެތަކެތި ނައްތާލުމާއި، ނުރައްކާ ގޮތަށް ހުރުންފަދަ އެންމެހައި ކަންކަމަކީ، އެކަންކަމާ ގުޅިގެން ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއް އުފުލިދާނެކަމަށް ބަލައި، ހުރި ރައްކާކުރުމުގެ މައްޗަށް ސަމާލުކަން ދިނުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭ ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައި ވާންޖެހެނީއެވެ. ނަމަވެސް މި ހާދިސާގައި، ފުލުހުންނަކަށް ބީލާ އައި.އީ.ޑީ ފުރުން ހިސާބުން ފެނިގެން ނައްތާލާފަދަ ހަމައެކަން ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް ލިޔުއްވުމުން ފެންނަން ނެތްކަން ފާހަގަ ކުރަމެވެ.

89. ޚަބީރުންގެ ރައްދު ކޮބަން ބަލައިގަތުމުގައި ރިޕޯޓަށް ކުރިވިދާން ކަންކަމުގެ ގޮތުގައި މި ރައްދުގެ 53 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ފާހަގަ ކުރެކަންކަމާއި، އެ ކަންކަން މި މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކަށް ތަޠްބީޤު ކުރުމުން ނުކުތާ ނަތީޖާތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު، ވޮރަންޓު އޮފިސަރު އަހްމަދު ޚަލީލު މި މައްސަލައިގައި ކްރިމިނަލް ލެބުން ދިޔައީ ހިޔަބަހާ ޚަބީރުންގެ ހިސާބުން ކަމުގައި އަހުރެން ނުދެކެމެވެ.

(ހ) ވީޑިއޯތަކުން ލިބޭ ހެކި

90. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅިފައިވާ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ވީޑިއޯތައް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުން ހުށަހެޅުމުން ދައްކަވަން އެންގުނެވެ. މި ގޮތުން ދައްކާލެވުނު 03 (ތިނެއް) ސީޑީއެއް ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވެއެވެ. މި ސީޑީތަކުން "CD-01, IDE confirming near Muliaage

”LC2015/14024 ޤަޟިއްޔާ[65] ކޮށްފައިވާ ސީޑީގައިވާ ވީޑިއޯ ކްލިޕުން މި ހާދިސާގައި ވާހަކަ ދަޢުވާ ޖިނާޢީ ދިފާޢުން ކުޅޭނެ ހިފައިގެން ދައްކަން ފެނުނެވެ. ޖިނާޢީ ދިފާޢުން ދިޔުމަށްފަހު ޖިނާޢީގެ ނަންބަރު ބޯޓު ދެއްކުމަށްފަހު، ބޮޑިކެމެރާގައި ފެނިގެން އެކަތަރައި ހުރި އެއްޗެހި ޖަހައި ނަގާތަން ފެނުނެވެ. މި އެތި ނުވުމުގެ ކުރިން އަތަށް ރަބަރު އަޅައިގެން އެ މީހާ ތައްޔާރުވަމުންދާ ފެނުނެވެ. މި އަންގި ފޮށްޗެއް ޖަހައި ސައިކަލަކީ ގޮތުން އިތުރު ޖަހަމުންދާ އަނގަލާގައި މިހާރު ޖާގައި ހުރި ހުރުމުންނާ ފެނުނު މަންޒަރުން ނުއިނގޭވެ. ފިހާރައިގެ ހަރުގަނޑުގެން ގަނޑުނަން ބޭނުން އެއްޗެއްގެ ނުރައްކާތެރިކަން ކަމުގައި މި ބޮޑި މަތިން އެ އެއްޗަކީ ކޮންއެއްޗެއްކަން ސާފެއް ނުވެއެވެ.

91. ވީޑިއޯގެ މަންޒަރުގައި މަދުމަދުގައި ހުރި ބާއިކަލް ދިއްލާފައިހުރުމާއި، އޭރުމަދީގައި އަލިކަން ހުރުމުން މީ އިރުއޮއްސުނުއިރު ނަގާފައިވާ މަންޒަރުތަކެއް ކަމުގައި ފެނެއެވެ. މި ވީޑިއޯއިން ފެންނަ މީހަކީ ކާކުކަން، އަދި ބޮޑި މަތިން އެ ނަގާ އެއްޗަކީ ކޮންއެއްޗެއްކަން މި ވީޑިއޯއިން ސާފެއް ނުވެއެވެ. މި ވީޑިއޯއިން ފެންނަ އެއްޗަކީ، މި ހާދިސާގައި ވާހަކަ ދަޢުވާކުރާ، އަދި އެ އެއްޗެއްގެ ނުރައްކާތެރިކަން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ރިޕޯޓު ސިފަކުރި އިޝާރަތް، އެ އޭތި ފުލުހުގައި ބެލުމަށްފަހު އަދުން ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރެވުނު އެ، އެއްޗަކީ ނުރައްކާތެރި ކަނަވަރުވާތީއެވެ. ނުވަތަ ކޯޓުގެ އެއްގަމު ހަމަވެފައި އަދި ކޯޓުގެ ގޮތުގައިވިޔަސްމެ، އެ މިސާލަކަށް އެ އިނގި ދެކުމުން ބޭނުންކުރާ އެ ބޭނުން ފުރިހަމަވެއެވެ.

92. އެހެން ނަމަވެސް، ބަލަން ހުށަހަޅާފައިވާ އައި.އީ.ޑީ އެއް، އެ އައި.އީ.ޑީ ބޮމްމާނުދާނަން އެ އެތި ފުރިހަމަކުރުމުގައި މަސައްކަތްކުރާފައިވާ ގޮތެއް، ގޮތް ވަގުތެއް، އަދި އެއީގެ ނުރައްކާތެރިކަން ވަޒަން

[65] މި ޤަޟިއްޔާގައި އައި.އީ.ޑީ މިހާރުވެސް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ބެލެވެއެވެ. ދަޢުވާގެ ގޮތުގައި އައި.އީ.ޑީ އެވެ.

ކެރުވިފައިވާކަމާ ހާދިސާތަކުގައި، ހަމައެކަނި ރިޕޯޓު އަންގައިއެ ލެއްވުމަށްފަހު އެފަދަ އައި.އީ.ޑީ އެއް ނަގައި ގެންގޮސް ދުރުމިނަކީ އާދައިގެ އިންސާނަކަށް ކުރެވޭނެކަމަށް ހުއްދަދެވޭ ކަމެއް ނޫނެވެ.

93. މިގޮތުން މި ވީޑިއޯ އިން ފެންނަނީ ބޮން އައި.އީ.ޑީ އަކީ ނުރައްކާތެރި އެއްޗެއްކަމާއި، އެ އެއީ ބޮއްވާލައިފާ ފިޔަވަ އެއް ސަރަހައްދުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުން ސަލާމަތްކޮށްދިނުމަށް ތަނަކަށް ގެންދާ ތަނެއް ނުވަތަ އެ ފަދަ މަސައްކަތްތަކުގައި ބައިވެރިވާ އެއް ތަނެއް ނުފެނެއެވެ. އަދި އެ ސަރަހައްދުގައި ހުރި އެހެން ފަރާތްތަކުން ގެއްލުމެއް ވާނުލާ، އެ ފަރާތްތަކެއް ދުރަށް ގެއްސުމަށް މަސައްކަތްކުރާ މަންޒަރެއް ނުވަތަ އެހެން ބައެއް އެ ސަރަހައްދުން ހިމާޔަތްކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރާފަދަ މަންޒަރެއްވެސް ނުފެނެއެވެ. އަދި މިފަދަ ކަމެއް ކުރަނީ ހަރަކާތްތެރިވާ ލިޔެކިޔުންތަކެއް ފާހަގަކޮށް ނުވެއެވެ.

94. ސުޕްރީމްކޯޓުގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުނު 02 ވަނަ ސީޑީ ފައިލް ކެރުވިފައިވަނީ، "CD-02, IDE defusing at Girifushi, LC2015/14024" މި ފަދައިންނެވެ. މި ސީޑީގައި 05 ވީޑިއޯ ކްލިޕެއް އިންނެވެ. މި ކްލިޕްތަކުން 03 ވަނަ ކްލިޕަކީ އައި.އީ.ޑީ ކަމަށް ބެލެވޭ އެއްޗެއްގައި ގޮވާއެޅި ނުވަތަ ސްޓިކް ގައިނަމައިޗް ގޮއްވާލާ މަންޒަރު ފެންނަ ކްލިޕެވެ. މި ވީޑިއޯއިން އެއްކޮށް ގޮވާ އަޑު އިވޭނީ 29 ވަނަ ސިކުންތުގައެވެ. ހަރުވާލެއްކަމުގައި ސަލާމަތްކަން ދީގެން އިންނުމުން އެ ގޮވާ އަޑު ވެސް ކުރުވެއެވެ. އެ އަޑު އިވުމަށްފަހު ކެމްކާ އަލިކަމެއް ދަށުން ފެނެއެވެ. ބޮޑު އަލިފާންގަނޑެއް މަތީގައި އަރާތީ ނުފެނެއެވެ.

95. މި ސީޑީގައިވާ 04 އަދި 05 ވަނަ ވީޑިއޯ ކްލިޕުން ފެންނަނީ މަސްތަކެތިގައި ތަނބުރު ވިއްސި ހުރިގޮތައި އޮތް ސަރަހައްދުގެ ބިން މައްޗެވެ. ވީޑިއޯ އިން މިހެން ދައްކާ ވަހަކަތަކުންނާއި މަންޒަރު ނަގާފައިވާ ގޮތުން މި ވީޑިއޯއިން ދައްކުވައިދޭނީ މަސައްކަތް ކޮންފައިވަނީ ގޮއްވާލީ އެތިގެ ބައިތަކެވެ. ގޮއްވާފައިވާ ކަމަށް ބެލެވޭ ނުވަތަ އަލިފާނުގެ އަސަރު ކޮންފައިވާކަމަށް ބެލެވޭ އެއްޗެއް (ކަން އެއްޗެއްކަން ވަކިނުވާ) ބައިތަކެއް، ގޮއްވާލުމަށް ބޭނުންކުރާކަމަށް ބެލެވޭ ނަރުކަށިއެއް (ކަރަންޓް ނަރުކަށިއެއް) ފެނެއެވެ. އަދި އެއީގެ ކައިރީގައި ފެން ހުސްކޮށްފައިވާ ކޭޒުފުޅިއަކާއި، ސޮފްޓް ހުސްކުރާ

ޖުޑިޝަލްކާއި، މަދީ ނޫޑޫޕްރޮސެސް ހުސްކުރި ޖުޑިޝަލްއޮތޯރިޓީން ބެލޭ ރަޙަމް ޖުޑިޝަލްއޮތޯރިޓީ ހުށަހެޅޭ. މިގޮ
ތަނުގައި މި ދެނެނެވި ޖުޑިޝަލް ބެލުމުގައި އެއްބަސް ގޮތުގައި އަސާސީ ކޮންމެހެން ނުކުތާ

96. ކޮންމެހެން ހުރިއިރު، މި ޤާނޫނުގެ 55 ވަނަ ޖުމްލަތަކުން ފާސްކުރި 93 ވަނަ ޖުމްލަތަކުގެ ނިޔަލަށް
ގާނޫނުކޮށްފައިވާ ކޮންކަމެއް އޮތުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި މައްސަލައިގައި ކުރިމިނަށް ކޯޓުން
ބަޔާންކުރި މުއައްސަސާގެ މައްސަލަ ކުރި ޖުޑިޝަލް ޙައިޘިއްޔަތުގައިވެސް އޮތް އެ ކޮންކުރިކަމެއް އުފައްދައިދެވޭ
ސަރުކާރުގެ އުފެދިފައިވާކަން ކަށަވަރު އަނެއްކާވެސް ދެކެމެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ހައިކޯޓުން ބަޔާންކުރި މުއައްސަސާގެ މައްސަލަ ކޯޓުގައިވާ ޖުޑިޝަލް ބެލުން ކުރަނީ ކަށަވަރުވެގެން ދެކެމެވެ.

ތަޙްޤީޤު ކޮށްދިނުމުގެ އަމުރެއް ނެރެދިނުން

97. މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް ހުށަހަޅުއްވަމުން ބަޔާންކުރި މުއައްސަސާގެ ފަރާތުން އިޖުރާ ކުރަމަށް
އެދިފައިވެއެވެ. އެކަމަކު، މި ހާލަތުގައި ގެނެސްދޭ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/424 ފަސްނާރާއި، ބަޔާންކުރި މުއައްސަސާގެ
ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ، މި މައްސަލަ ދިރާސާ ކުރުމުން މިގޮ މައްސަލައިގެ ހާލަތު
ހިނގައި ދިޔައީ ކަނޑައެޅުނު ސަރުކާރީ، މި މައްސަލައަކީ މަޤުބޫލު ނަޝަރުވާ ޙުކުމު
ޤާނޫނު އާންމު ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ޒާތީ ކަނޑައެޅުމެއްގައި ބައިވެރިކޮށްގެން ހިންގާފައިވާ ކަމެއްކަމަށް
ގަބޫލުކުރާ ސަރަޙައްދުގައި ހުރުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ އިޖުރާއަތުގެ މައްސަލަ
މި މައްސަލަ އަލުން ތަޙްޤީޤު ކުރުމުގެ އަމުރެއް ނެރެ ދިނުމެވެ.

98. މި އަމުރު ނެރެދިނުމަށް އެދިމަސްއޫލު، މި ބާވަތުގެ އަމުރުތައް ދިނުމާގެ ބައެއް ގަރުމުއަތުގެ ކޯޓުތަކުން
ނެރެފައިވާކަން ފާހަގަ ކުރެވުނު އިންޑިއާގެ ކެރަލާގެ ހައިކޯޓުގެ Rajan @ Ramu v. State of
Kerala WP (c) 30976/2018 މައްސަލައާއި، އިންޑިއާގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ Gudalure
M.J. Cherian and Ors. v. Union of India (UOI) and Ors (1992) 1 SCC
397 މައްސަލައިގައި އެ ކޯޓުތަކުން އަމުރުކޮށްފައިވާ ގޮތް ޤަވާޢިދުން ހުރިހާ ގޮތަކުން ފެނެއެވެ.

99. މި ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަށްފަހު އެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އެ މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު ފުރިހަމަ ނުކުރެވޭނަމަ ފުރުޞަތު ނުވަތަ އެ މައްސަލައަކީ އަލުން އެއްކޮށް އަދި ތަޙްޤީޤުކޮށް ހިންގަންޖެހޭ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ފެނިއްޖެނަމަ، އެ މައްސަލަ އަލުން ތަޙްޤީޤު ކުރުމަށް އެންގުމުގެ ބާރު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުން ނުވަތަ އެހެންވެސް ކަމާބެހޭ ޤާނޫނަކުން ކޯޓަށް ދީފައި ނުވެއެވެ.

100. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމު ބައްޓަންވެފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ދަޢުވާކުރުމަށްޓަކައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާއަކުން މައްސަލައެއް ފޮނުވުމަށްފަހު ތަޙްޤީޤު ފުރިހަމަކޮށް ނިމުމަށްފަހުގައެވެ.[66] އަދި މިހެންގޮސް މައްސަލަ ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއް ކުރުމަށްޓަކައި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އެންމެހައި ކަންކަން ފުރިހަމަވެފައިވާކަން ކަށަވަރު ކުރުމަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޒިންމާއެކެވެ.[67]

101. ޢިލްމީ މުރާޖަޢާގެ ފަރާތުން މި ނުކުތާގައި ފާހަގަ ކުރި ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، އަލުން އަދި ޖިނާއީ ތަޙްޤީޤެއް ހިންގަންޖެހޭނަމަ އެކަން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ހުށަހަޅައިގެން ނުވަތަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އަމިއްލަ އިސްނެގުމަކަށް ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ ކަމުގައި ދެކެމެވެ. ސަބަބަކީ، ޖިނާއީ ކުށެއް ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ބަޔަކާއި އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހިންގައިފިކަމުގެ ޝަކުވާއެއް ހުށަހެޅިފިނަމަ ނުވަތަ އެ ނޫންގޮތަކުންވެސް އެ ފަދަ ކަމެއްގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެ ކަމެއް ތަޙްޤީޤުކުރުމުގެ އަމުރު ނެރުން ބަހައްޓަވާކަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ފުރުޞަތު ކަންކުރުމުގައި އެ އޮފީސް ނޑިނޑިނދކުރާ ބާރެއް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ދީފައިވާ ބާރުކަމެވެ.

[66] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 77 ވަނަ މާއްދާ
[67] އެބަ، 80 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

102. ފުލުހުނާ، ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމު ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުން ޖިނާއީ މުރާފަޢާތުގެ ފަރާތުން އެދޭ ފަދަ އަމުރެއް މި މައްސަލައިގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނެރެވިދާނެކަމުގައި އަހުރެން ނުދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރުގެ ރައުޔު

103. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މަހާޒް ޢަލީ ޒާހިރުގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޑރ. މުޙައްމަދު އިބްރާހީމްގެ ރައުޔު

104. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މަހާޒް ޢަލީ ޒާހިރުގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް

ދެންފަހު، އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އެ ގޮތުގެމަތިން ހުރުމާއިލާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/436 ޤަޟިއްޔާއާއި، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާއިން ސ. މިޒާޖް، ޖިނާއީ މުރާފަޢާތުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ހުކުމް ބާޠިލުކުރަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި، ހުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު	މަހާޒް ޢަލީ ޒާހިރު	މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް
	(ރިޔާސަތު)	